

Legenda magistrală a apei în viziunea Bibliei

Pr. Prof. Ion Buga

„Adânc pe adânc cheamă în vuietul cascadelor Tale” (*Psalmi* 41, 9)

Povestea apei nu ar putea fi rostită deplin decât în vuietul Niagarei, cu condiția să fie și o ureche pe măsură. Tema liricii universale, cea mai frecventă și bogată, este peisajul acvatic – izvorul, lacul, norul, marea, furtuna, fulgerul, curcubeul, zăpada¹ și – mai aproape de Taină – roua, lacrima cerului senin la adăpostul nopții; și, în sfârșit, lacrimile, cu misterul lor nesfârșit, izvorâte din furtunile sufletului, după care, precum cerul după ploaie, o pace senină dintr-o altă lume umple adâncul de taină al omului, „Marele Necunoscut”, cum îl numește chirurgul francez Alexis Carrel (1873-1944), în cartea lui cu acest titlu (*L’Homme, cet inconnu*).

Desigur, cel mai prețios produs al apei – în afară de rouă, lacrimi și sudoarea frunții – este sângele, echivalentul vieții însăși, atât de prețios, încât la nivelul lui se realizează marele transfer de ființă între Dumnezeu și om, în jertfa substitutivă multimilenară (jertfele animale, începând cu mielul lui Abel), până la transferul direct Mamă-Prunc (Nașterea din Fecioară) și Jertfa Supremă închinată omului, de către Fiul Lui, în inima timpului sau „**anno Domini**”; timpul însuși fiind botezat cu numele Lui, în sângele Lui: î.Hr. - d.Hr.

Apa, acest mirific element care desparte și unește totodată Cerul și pământul (*Facerea* 1,6: „Și a zis Dumnezeu: Să fie o tărie prin mijlocul apelor și să despartă ape de ape! Și a fost așa. A făcut Dumnezeu tăria și a despărțit apele cele de sub tărie de apele cele de deasupra tăriei. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a doua”) asigură coerența vitală – senzitiv și contemplativ (biosferă-biologic) a spațiului-timp și a spațiului logic (gândire-cuvânt) de-a lungul multor milenii, cu cel mai minunat rod de sub soare – Biblia.

Unitatea și unicitatea ei de-a lungul multor milenii reproduce fidel și uluitor unitatea și unicitatea lui Dumnezeu, de unde și formula îndrăznească din Tatăl nostru: „Precum în cer și pe pământ”.

Biblia și Apa – ambele produsul atotstăpânitor al Cerului, prin cuvânt se intercondiționează, dându-și viață reciproc, ambele hrănind Omul, material și spiritual, de la naștere până la înviere, tablou magistral-holistic, așa cum vom încerca să îl surprindem infinitezimal și cu totul imperfect în aceste puține pagini.

Din Apă și din Duh

Mântuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos, își numește lucrarea Sa, împlinită cu viața Lui concretă, în Istorie, în timpul împăraților Octavian Augustus (27 î.Hr. - 14 d.Hr.) și Tiberiu (14-37 d. Hr.), adresându-se ucenicilor Săi astfel: Iar Iisus le-a zis: „Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel” (*Matei* 19, 28).

Această „naștere sau facere din nou a lumii”, în originalul grecesc *palingenesia*, *regeneratio*, în traducerea latină a Bibliei, își are ca elemente primordial-constitutive Apa și Duhul, definiție rostită de același Autor, Mântuitorul lumii, în fața lui Nicodim, învățător al Legii, venit noaptea la Iisus, de frica iudeilor, pentru a înțelege Taina Lui: „Iisus a răspuns: Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu” (*Ioan* 3, 5); despre Botezul creștin îi vorbește El în mod voalat deocamdată, fiindcă Iisus nu Își vărsase sângele pe Cruce și Duhul Sfânt nu Se pogorâse peste lume. Nicodim avea să înțeleagă puțin mai târziu, când se va boteza cu Botezul creștin – din

¹ *Mais ou sont le neiges d’antan* = „Dar unde sunt zăpezile de altădată?”, strigă în hăul vremii François Villon, primul din pleiada poezilor „blestemați”, fiind el: „diacon, poet și tâlhar”.

apă și din Duh – apoi va primi și Botezul sângelui, fiind martirizat de foștii săi colegi de senat, fiindcă a crezut în Iisus Hristos, pe Care ei L-au condamnat la moarte, împreună cu Pilat, cel care, după ce Îl declară nevinovat, Îl condamnă la moartea cea mai atroce – răstignirea, rezervată tâlharilor, apoi șterge toată această treabă murdară câțiva stropi de apă: „Și văzând Pilat că nimic nu folosește, ci mai mare tulburare se face, luând apă și-a spălat mâinile înaintea mulțimii, zicând: Nevinovat sunt de sângele Dreptului acestuia. Voi veți vedea. Iar tot poporul a răspuns și a zis: Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!” (*Matei 27, 24-25*).

Și apa, împreună cu Creatorul ei, avea să fie batjocorită în acest cel mai pervers gest din Istoria Justiției Romane – să-L declari suprem Nevinovat și în același enunț să Îl condamni la pedeapsa supremă! Iar apa are cea mai clară și vastă memorie, și ea nu a uitat; de aceea, cel de al treilea război a toată lumea va fi războiul apei, ucisă încet prin arșița poluării, un alt potop, de altă natură.

Câțiva cavaleri (samurarii) în acest Apocalips *sui generis* se luptă pentru puritatea ei și pentru viața noastră. Acestea despre „Nașterea din nou a lumii, din apă și din Duh”.

Să mergem acum la nașterea dintâi a lumii, **Cartea Genezei** sau **Facerea** unde vom afla aceleași elemente primordiale: Oceanul planetar, Adânc sau Abis, și Duhul Sfânt, numit „Duhul lui Dumnezeu, Care Se purta pe deasupra apelor” (*Facere 1, 2*). De reținut că *Geneza* sau cartea *Facerii* este prima din cele cinci atribuite lui Moise, primul și singurul bărbat din Istorie care, sub inspirația directă și masivă a Creatorului Dumnezeu, creează un popor și o civilizație matrice, din care avea să decurgă toate chipurile de civilizație ulterioare, de la microb până la „vecinul lui Dumnezeu”², Omul, se înrădăcinează nucleic în apă.

Și ca întregul să fie rotund, acest Savant fără egal în lume, mai mic doar decât Dumnezeu, se numea Moise, adică cel scos (salvat) din apă (*ebr.*) adică din apa Nilului, cel mai lung și mai faimos fluviu al Istoriei, un râu care, asemenea Eufratului în Mesopotamia, avea să adape cea de-a doua mare civilizație, după cea sumeriană: Civilizația Egiptului.

Și pentru că Moise era legat cvasi-ombilical de apă (și dacă ne gândim la lichidul amniotic fără de care niciun prunc nu supraviețuiește), el – savantul generic – va înțelege prin intuiție și inspirație copleșitoare mecanismele interioare ale creației divine, descoperind cele două elemente primordiale cu care și din care Dumnezeu-Cuvântul avea să creeze Lumea.

Iată – în viziunea lui Moise – cele două elemente primordiale ale Creației prin cuvânt: „Și a zis Dumnezeu: «Să fie lumină!» Și a fost lumină. Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric. Lumina a numit-o Dumnezeu ziua, iar întunericul l-a numit noapte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi. Și a zis Dumnezeu: «Să fie o țârie prin mijlocul apelor și să despartă ape de ape!» Și a fost așa” (*Facere 1, 3-6*).

Acestea sunt singurele elemente pe care Dumnezeu le creează – „numai cu cuvântul” – din nimic (*II Macabei 7, 28*), după care, în celelalte patru zile ale Creației „organizează în forme suitoare către conștiință” (J. Guittou), universul din subordinea lui (*Facere 1, 28*): „Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul!”

Și pentru că l-am numit insistent pe Moise savant, să dăm cuvântul științei moderne de ultimă oră, în acest sens.

În cea mai cunoscută lucrarea a sa: *Big Bang nucleosynthesis*, Ralph Asher Alpher (1921-2007), cosmolog, astrofizician și profesor de fizică teoretică la universități americane, împreună cu profesorul George Antonovici Gamow (1904-1968), evreu rus refugiat în Occident (1933) și conducătorul tezei de doctorat a lui Alpher (savant american de origine evreiască ca și el) se reiterează expansiunea Universului, mergând înapoi către origini cosmologice, către momentul primei explozii, numită Big Bang, cca. 13.000.000.000 de ani în

² „Vecine Dumnezeu, de uneori/ Te tulbur, în nopți lungi, cu-a mea bătaie/ E că-ți aud suflarea rareori/ Și știi că tu ești singur în odaie” (Rilke, *Vecine Dumnezeu*).

urmă; acest demers al celor doi savanți este intitulat în ziarul Washington Post cu caractere îngroșate: **Universul s-a născut în 5 minute!** (numărul din 14 aprilie 1948).

Se pleacă de la cea mai faimoasă formulă a lui Albert Einstein (1879-1955): „Dumnezeu nu joacă zaruri” (*Gott würfelt nicht*), afirmată într-o scrisoare către Max Born în 1926, împotriva savanților care susțin că universul este veșnic, este fix și este rodul întâmplării; Hazardul este singurul Dumnezeu. Dimpotrivă, Einstein și întreaga pleiadă a fizicienilor moderni – unii chiar cu prețul vieții lor, mă refer la cei uciși în GULAG, în frunte cu preotul Pavel Florenski, cel care a electrificat Uniunea Sovietică (executat prin împușcare în 1937, în închisoarea din Leningrad) – susțin că, spune Alpher Ralph: „evenimentele de la începutul timpului nu pot fi rezultatul unui simplu accident (întâmplări)” sau, adaugă el râzând, acest accident este „premeditat”. Ei expun un scenariu cosmologic riguros structurat prin legi fizice, a căror înlănțuire implacabilă nu lasă nimic la întâmplare.

Sigur vă veți fi întrebat: Ce legătură au frământările veacului atomist (al XX-lea) cu tema noastră, **Biblia și Apa vieții – Kangen?** Și chiar are!

În primul rând, cel dintâi căruia ar fi trebuit să i se decerneze Premiul Nobel de origine, este Moise, căruia Dumnezeu, „prin îngeri”, i-a descoperit, la nivel de cuvânt, de cunoaștere, tainele din Alfa, Principiile Creației, așa cum Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, în ultima carte a Bibliei, numită **Descoperirea** (*Αποκάλυψις*) ne-a vorbit despre tainele din Omega, spre care curge inexorabil Creația, în frunte cu Omul, spre Viața Veșnică – Învierea (spune Sf. Maxim Mărturisitorul). Urmașii lui Moise, descoperitorul ordinii Creației din Alfa, de-a lungul secolului al XX-lea, confirmă pe patronul științelor divine, într-un alt limbaj și cu mijloace tot mai perfecționate, descoperind din aproape în aproape, „cărămizile” alcătuirii Cosmosului, adică a acelei Creații despre care Moise, în primul capitol al cosmogenezei biblice spune: „**Și a privit Dumnezeu toate câte făcuse, și iată, erau frumoase foarte**” (*Facere* 1, 31). Este vorba aici despre echilibrul și simetriile desăvârșite, ordine dumnezeiască infinită, de unde s-a născut Cosmosul, adică universul-podoabă, bijuteria lui Dumnezeu. Iată o mostră de identitate între descoperirea biblică și cea a științei cosmologice de ultimă oră.

Am arătat mai sus primele două elemente – „cărămizi”, cum le numesc savanții fizicieni – așa cum sunt prezentate în ordinea biblică a Creației: **Lumina și Apa**.

Iată și versiunea științifică a Cosmogenezei: „Suntem în 1945. Cu mari serii de calcul, Gamow și Alpher deschid pas cu pas porțile Începutului Universului văzut! Dacă Universul se naște dintr-un singur punct, atunci reacțiile nucleare, declanșate într-o ordine riguroasă în momentul numit Big Bang trebuia să fabrice, într-o înlănțuire ultrarapidă care nu lasă nicio șansă hazardului, „cărămizile” elementare ușoare, care sunt **hidrogenul și heliul**. Totul în primele 3 minute ale universului!

Alpher declară mândru de calculele lui matematice: **În măsura în care hidrogenul și heliul reprezintă, ele singure, 99% din materia vizibilă conținută de Univers în totalitate, înseamnă ca avem de-a face un cu un rezultat deosebit de important.**

Profesorul Gamow își bate pe umeri studentul, zicând: „Nu doar ai deja teza de doctorat, dar tu ai formulat una din descoperirile cele mai importante în cosmologie. Acea a unui scenariu primordial, o ordine determinantă care nu lasă nimic la întâmplare, în apariția primelor două elemente ale materiei. Articolul scris de tine este crucial!”

Prin urmare avem ecoul științific al evenimentului biblic: **Lumina, Apa, Heliu, Hidrogen**. Ajungem iarăși în fața lui Moise și a urmașului său genial Einstein: „Dacă există ceva religios în mine, aceasta este admirația fără limite față de structura Cosmosului, atât cât ne-o poate dezvălui știința. Eu, în orice caz, sunt convins că El nu joacă zaruri, nu există un principiu al incertitudinii. Știința fără religie este șchioapă, religia fără știință este oarbă.”

Să îl cităm aici și pe Henri Poincaré (1854-1912): **Universul nu se află niciodată în afara legii**. Nu putem să nu aducem ca mărturisitor al „demnității” apei și un alt savant al științei teologice, **Quintus Septimius Tertulianus** (150-240) născut și crescut în Cartagina (Tunisul de azi), supranumit și „părintele creștinătății apusene”, fondatorul teologiei vestice. Acesta este creatorul vocabularului teologic apusean, primul care folosește cuvântul **Trinitas**,

ca echivalent al termenului grecesc *Τριάς*. Pentru a înțelege demnitatea la care materia aceasta a fost ridicată – zice el – trebuie să evaluăm elementul acesta până la originea sa. Căci apa este nobilă și ilustră chiar de la începutul lumii; apa este unul din elementele care, înainte ca universul să fi fost desăvârșit, ea exista, ca și cum s-ar fi ascuns în puterea lui Dumnezeu. Fiindcă doar apa, materia totdeauna perfectă, totdeauna excelentă, totdeauna pură, îi servea de Tron Duhului lui Dumnezeu.

Și nu numai pentru creația dintâi a fost apa excelentă și nobilă, ci rolul ei este la fel de important în „creația din nou”, în Biserică. Tertulian afirmă: **Deci, apa cea dintâi, a produs ceea ce are viață, ca să nu fim surprinși de faptul că în botez apa poate să dea viața veșnică sufletului nostru**³. Așadar, întreit temei al apei: În Scriptură, în Știință, în Teologie: **Dumnezeu-Apa-Viața**.

Dar să revenim în capătul lumii și să urmărim drumul apei de la Dumnezeu la mare, și revenirea ei la origini, ceea ce înseamnă și denumirea **Kangen: apa originară**.

Dumnezeu Creatorul și Apa dătătoare de viață

Dumnezeu și apa în Scriptură apar pe scena Creației precum dirijorul și bagheta lui deasupra orchestrei. „În început a făcut Dumnezeu cerul și pământul [...] Și întineric era deasupra abisului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor” (*Facere* 1, 1-2).

Am putea spune despre cursul lumii că este cursul apei, cu toate chipurile ei, și unde nu curge, unde nu este apă, nu este nici viață. Este atât de frecvent întâlnit termenul apă în Sfânta Scriptură, încât doar Dumnezeu și prezența Lui o poate concura. Dumnezeu și apa constituie, așa cum vom vedea, binomul absolut în marele mister al Ființării. „Și a zis Dumnezeu: Apele de sub cer să se adune la un loc și să se arate uscatul [...] Uscatul l-a numit Dumnezeu pământ, iar adunarea apelor a numit-o mări” (*Facere* 1, 9-10).

În capitolul al II-lea din **Cartea Facerii** începe marele poem al apei, în Raiul cel dintâi, așa cum va apărea în Raiul ceresc, în ultima carte, numită **Apocalipsa** sau Descoperirea finală. Iată această imagine în dublu: „Și din Eden ieșea un râu care uda raiul, iar de acolo se împărțea în patru brațe: Fison (Pison), Gihon, Tigru și Eufrat” (*Facere* 2, 10).

„Și mi-a arătat, apoi, râul și apa vieții, limpede cum e cristalul și care izvorăște din tronul lui Dumnezeu și al Mielului” (*Apocalipsa* 22, 1). Dacă privim cu atenție lumea văzută, de la *Facere* și până la Învierea ei cerească, se află între aceste două râuri, un fel de Mesopotamia (țara dintre râuri - *gr.*) necuprinsă și exuberantă⁴, realitate care – spune mirifica Apocalipsă – se continuă și în transcendență, pentru această nobilă materie nefiind nicio graniță, nicio stavilă. De altfel, identificându-se cu viața, apa începe și izvorăște din voința de viață dătătoare a lui Dumnezeu, și după ce adapă tot pământul, se întoarce la izvorul vieții în cer, de unde a plecat. Fiindcă avalanșele se urcă totdeauna în cer, după ce ajung la mare, niciodată nu rămân pe pământ. Cu atât mai mult avalanșele umane, cu rădăcinile în cer (*Facere* 1, 26).

Dar să continuăm din val în val miracolul acvatic al vieții în ritmul sugerat de psalmist, în cea mai formidabilă expresie poetică, citată în fruntea acestui studiu: **Adânc pe adânc cheamă în vuietul cascadelor Tale** (*Psalmul* 41), primul și nedepășitul poem al apei, la care vom reveni la vremea cuvenită.

După începutul exuberant – apa ca izvor al vieții și al bucuriei omului paradisiac – urmează căderea în adâncul păcatului și apa se face acum izvor de lacrimi și sudoare și sânge vărsat pe pământ. Lacrimile au apărut odată cu durerea, primele fiind cele ale nașterii: „Dumnezeu a zis femeii: În dureri vei naște copii”, iar sudoarea frunții este partea bărbatului: „În sudoarea frunții tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat”, îi spune Dumnezeu lui Adam (*Facere* 3, 19).

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Stancu, *Mic dicționar explicativ al Vechiului Testament*, p. 29.

⁴ Deci Tertulian avea dreptate când făcea cosmologica remarcă: „Apa, materia totdeauna perfectă, totdeauna excelentă, totdeauna pură, îi servea de tron Duhului lui Dumnezeu”.

Durere, lacrimi, trudă, sudoare... iată furtunile din zorii întunecați de neascultare și refuz. Și sângele n-a întârziat să apară și să se scurgă în pământ, odată cu viața primului mort de moarte violentă⁵ – Abel, ucis de mâna fratelui său Cain: „Și a zis Domnul către Cain: Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ” (*Facere* 4, 10).

De aici înainte, cele trei izvoare – al lacrimilor, al sudorii și al sângelui – se vor despleti și împleti neîntrerupt, în alternanța vieții și a morții, a războiului și a păcii, a zilei și a nopții, a iubirii și a urii, până când se vor transfigura în lumină, în Iisus Hristos, Care a plâns pentru prietenul Lazăr și pentru ucenicul trădător, Iuda și ai săi, până la sfârșitul lumii; S-a rugat, înainte de a fi răstignit, pentru lume în Grădina Ghetsimani, atât de intens „încât sudoarea Lui s-a făcut ca picături mari de sânge care picurau pe pământ” (*Luca* 22, 44).

Această întreită comoară, cea mai prețioasă din întreaga paradigmă a umanității, a fost ridicată la cer, prin Înviere și Înălțare, mutând centrul de greutate existențial în sânul Tatălui, în iubirea Lui, din care a și creat Lumea (*Ioan* 3, 16).

Despre apoteoza elementelor liturgice – apa, vinul (sângele) și Duhul (căldura vieții) – vom vorbi la momentul Cinei celei de Taină, care n-a lipsit de pe o așa scară a lumii niciun ceas, zi și noapte, „până la sfârșitul veacurilor” (*Matei* 28, 20). „Când va înceta Jertfa, atunci va fi sfârșitul”, scrie profetul (*Daniel* 9, 27)⁶.

Să privim acum și fața sumbră a abisului acvatic. Ceva îngrozitor se produce în structura umanității, încât fața cerului se posomorăște amenințător, un adevărat revers al creației, un cataclism universal.

Pe cât de înălțător și fericit este discursul creator în simplitatea lui magnifică, simplitate elementar-primordială – „Să fie lumină! și a fost lumină; să fie apa deasupra, să fie ape dedesubt... și a fost așa. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi, ziua a doua...”, pe atât de îngrozitor este sfârșitul Frumuseții Divine, ca rod al dezordinii demoniace a păcatului zălud.

Creator, Creație, Destinatar

Măreția și importanța acestui Univers se descoperă în măreția Creatorului său, Dumnezeu-Treime, dar nu mai puțin în raport cu importanța celui ce i-a fost dăruit – Omul. Fără om, universul ar fi fost – dacă ar fi fost – o absurditate insuportabilă, ceva ce nici Dumnezeu nu ar fi putut să facă pentru nimeni.

Omul rămâne singurul destinatar pentru o asemenea Creație și, în plus, el rămâne o destinație veșnică, de atitudinea lui depinde soarta acestui univers nemăsurat, a cărui măsură și sens este el însuși.

Omul este destinul Universului, iar destinul Omului este Dumnezeu – asemănarea cu El (*Facere* 1, 26). Acestea sunt ecuații ale Absolutului, dar nu mai puțin ale Libertății – care sunt de neclătinat și care clatină orice gândire, dacă nu intervine Credința, un *tertium datur*. Ea ne salvează de nebunie.

⁵ Toată moartea este violentă; Simone de Beauvoir (1908-1986), la moartea mamei sale, este revoltată până într-atât încât strigă: „Nu există moarte naturală – mama ei murise la adânci bătrâneți –, orice moarte este un asasinat!”

⁶ În legătură cu această sinistră profeție, memoria copilăriei păstrează o povestire din bătrâni, referitoare la sfârșitul lumii prin sete, prin lipsa apei. Toate izvoarele vor seca, iar în locul apei, în albiile fostelor râuri vor apărea sclipiri misterioase, și oamenii vor alerga acolo, crezând că sclipește apa, însă în locul apei vor afla aur strălucitor; și pe cât îl prețuiau cândva, în vremurile abundenței, pe atât îl vor blestema acum, cu glasul stins al muribundului fără izbăvire.

Și cât de greu îmi era să înțeleg acea poveste, fiind eu copilul răsfățat al fântânilor la tot pasul, al izvoarelor prăvălite din munți, reci de ne înghețau piciorușele în miezul verii, erau „Șapte Izvoare” ce curgeau din Penteleu (1777 m.), dar mai ales eram copilul Lacului Mocearu – cca. 100.000 m², lângă care și în care stăteam mai mult decât în ograda părintească (vezi coperta). Și totuși – oamenii greșesc mai puțin față de viitor decât față de trecut, de unde și sumbra profeție despre sfârșitul lumii, de fapt sfârșitul apei binecuvântate, prima și cea mai mare binecuvântare a lumii vieții.

Credință și salvare

De valoarea reală a credinței – această virtute primordială în Dumnezeu Creatorul, în înger și în om, s-au încredințat oamenii atunci când au pierdut-o; fiindcă toată Creația, lucrată de Dumnezeu prin credință (*Evrei* 11, 3: „Prin credință înțelegem că s-au întemeiat veacurile prin cuvântul lui Dumnezeu, de s-au făcut din nimic cele ce se văd”), era hărăzită omului, care în baza aceleiași virtuți dumnezeiești – credința – putea să o primească, să o păstreze la valoarea ei și să o crească, înălțându-se odată cu acest dar nemăsurat până la măsura Dăruitorului, făcându-se asemenea Lui, așa cum este predestinat din creație: **Și a zis Dumnezeu: Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră** (*Facere* 1, 26).

Omul însă, așa cum bine știm, având libertatea reală, a putut să creadă, dar și să nu creadă, spunându-I **nu** lui Dumnezeu, ca un copil obraznic tatălui său.

Însă acest **da** sau acest **nu**, nefiind simple noțiuni abstracte, aveau să antreneze în traseul lor, în înălțare sau în prăbușire, întreaga construcție a Creației, conform credinței sau (vai!) necredinței omului care, în virtutea libertății, era – după Dumnezeu – un alt dumnezeu.

Ridicându-se împotriva Creatorului, creația s-a întors împotriva lui, fiindcă de fapt el mergea împotriva rațiunilor divine puse de Dumnezeu în lucruri, spre a-i fi de folos omului în drumul către El.

Și – interesant! – **primul element care se întoarce împotriva omului este primul element de viață a lui – apa**. Ceea ce, dacă ne amintim de cele spuse de Tertulian, este logic, chiar dacă această logică doare cumplit. Zice ilustrul teolog astfel: „Pentru a înțelege demnitatea la care materia aceasta a fost ridicată, trebuie să evaluăm elementul acesta până la originea sa. Căci apa este nobilă și ilustră chiar de la începutul lumii; apa este unul din elementele care, înainte ca universul să fi fost desăvârșit, apa exista, ca și cum s-ar fi ascuns în puterea lui Dumnezeu. Fiindcă doar apa, materia totdeauna perfectă, totdeauna excelentă, totdeauna pură, îi servea de tron Duhului lui Dumnezeu” (vezi *supra*).

Întorsătura aceasta feroasă a lucrurilor – despre Potop vorbim – citind comentariul lui Tertulian și corelându-l cu tristețea de negrăit din gândul Creatorului din capitoul 6 din **Cartea Facerii**, ne impune starea de adorație față de splendoarea logică a actelor lui Dumnezeu, chiar și în prăbușirea inevitabilă, provocată de nemintoasa atitudine a omului iresponsabil. Logica divină, deci, rămâne la locul ei, așa cum vom vedea. Vorbim de împotrivirea omului – *recte* Adam – față de Dumnezeu; lucrurile trebuie nuanțate, nu poate fi vorba de o împotrivire fizică, contondentă, așa cum nici în sens invers, de la El spre om – „Dumnezeu nu bate cu parul” cum spune admirabil înțelepciunea populară. Este vorba de un duh al împotrivirii, așa cum potrivnicul – Lucifer – este o natură spirituală, este „duh al răutății” (Sf. Vasile cel Mare).

Iată – în exprimarea Dumnezeirii – această tragică și dureroasă răzvrătire, în primordii: „Domnul Dumnezeu a zis: „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai carne; și I-a părut rău și S-a căit Dumnezeu că a făcut pe om pe pământ” (*Facere* 6, 3, 6).

Și apa (care servea la început de „tron al Duhului Sfânt”, Duhul dătător de viață) se transformă în forță terifiantă, înghițind toate ființele vii de pe pământ în frunte cu omul; printr-un zguduitor paradox, suflul apelor se află prefăcut din simbol al vieții și fertilității, în matcă și căraș al morții spre neantul lugubru al Potopului post-paradisiac (*Facere* 7).

Desigur, la un interval de 6-7 milenii, ceea ce atunci a fost o primă încercare de sinucidere a oamenilor prin senzualism monstruos („Oamenii aceștia sunt toți numai carne” – constata cu tristețe Dumnezeu), acum a devenit o poveste formidabilă, prima și cea mai șarmantă dintre toate poveștile lumii, punând început luxuriant imaginației cosmologice, în special în fascinanta lume a copilăriei (vezi Arca lui Noe în literatura pentru copii).

Realitatea însă a fost, și este cu fiecare cataclism, cu totul alta; raporturile subtile și infinite dintre om și Dumnezeu nu sunt mecanice, obiective și indiferente, ci într-o corelație cosmologică – teologică și antropologică – inextricabilă, o interactivitate întreit inteligentă –

totul este cuvânt (*Ioan 1, 1*) totul, în primă și ultimă instanță este inteligență, este informație spune și știința fizicii moderne, limbajul ei ajungând pe altă cale tot la primordialul: **Să fie lumină!**, adică la Dumnezeu, **Care lumină este** (*Ioan 1, 5*).

Cu imaginația lui prodigioasă, Leonardo da Vinci – acest prometeu polimorf al Renașterii (1452-1519), pornind de la un caz concret – revărsarea râului Arno și inundarea catastrofală a Florenței în jurul anului 1515, transferă un episod local, în descrierea Potopului biblic, care a marcat pentru eternitate spiritualitatea umană, descoperind pentru prima oară fața sumbră a lumii păcatului (*Facere 7-9*) și a urmărilor lui în universul de lumină al lui Dumnezeu. Titanul florentin, într-o pagină manuscrisă intitulată sugestiv: *Diluvio e sua dimostrazione in pittura*, evident inspirat din textul biblic, dar nu mai puțin din grozăvia inundațiilor catastrofale ale Florenței, descrie dezlănțuirea stihțiilor Creației împotriva Omului răzvrătit: „*Se vedea văzduhul întunecat și neguros, frământat de goana potrivnicelor vânturi care, înfășate în neconținută ploaie și împovărate cu grindină, târau, când ici, când colo, grămezi de ramuri ale copacilor smulși, dimpreună cu nesfârșite frunze tomnatice; se vedeau bătrânii arbori dezrădăcinați și rupți de furia vânturilor; se vedea cum uriașe risipe ale munților măcinați la temelii de puhoaiete râurilor lor, se prăbușeau în chiar acele râuri, închizându-le văile; și râurile învărtejite înecau pământuri fără număr, cu noroadele lor. Încă vei fi putut vedea pe culmile multor munți, cum se îngloteau numeroase și felurite neamuri de dobitoace spăimântate și înghesuindu-se, supuse și domesticate, laolaltă cu oamenii fugiți și cu femeile și pruncii lor. Și câmpiile troienite de apă își rostogoleau undele covârșite de mese, de scânduri de pat, de bărci și alte felurimi de unelte, întocmite de nevoie și de groaza morții, și pe care se aflau femei și bărbați, dimpreună cu pruncii lor, dând strigăte și tânguindu-se îngroziți de urgia vânturilor, care, cu nemaipomenita vijelie zvârcoleau, când în înalt, când în adâncuri, și apele și morții de ele înecați. Și nu era lucru mai ușor decât apa, care să nu fie năpădit de felurite animale, care, făcând acum pace, ședeau laolaltă în spăimântată strânsoare, și între ele erau lupi, vulpi, șerpi și alte jivine fugărite de moarte. Și toate undele, lovind în maluri, se năpusteau apoi în plutele acelea cu numeroase izbituri de trupuri înecate, care izbituri răpuneau pe cei rămași încă în viață.*

Vei fi putut vedea câteva mănunchiuri de oameni care, cu mâna înarmată, pe micile petece de ogor ce le mai rămăsese, le apărau de lei, de lupi și jivine răpitoare care-și căutau acolo scăparea. O, câte strigăte de spaimă se auzeau prin întunecatul văzduh, bătut de urgia tunetelor și a fulgerelor scăpărate de-acestea, care, nimicitoare, se-alungau trăsbind orice le sta în cale! O, pe câți nu i-ai fi văzut cu palmele astupându-și urechile spre a le feri de imensul vaer pe care-l scoteau prin negrul văzduh vijelioasele vânturi zvârcolite în noiane de ploi, tunetele bolții și plesnetele fulgerelor. Alții, nefiindu-le de ajuns să-nchidă ochii, mâinile una peste alta și le puneau asupra-le, acoperindu-i astfel mai bine spre a nu zări crudul măcel al umanei spițe, dezlănțuit de dumnezeiasca mânie. O, câte urlate de durere, o, câți oameni plini de groază nu se-aruncau de pe stânci! Se vedeau ramurile uriașe ale puternicilor stejari cum, încărcate de omenet, erau rupte de vânt și purtate prin văzduh de furia turbatelor viscole. Câte nu erau bărcile răsturnate, unele întregi încă, altele făcute fărâme, cu oameni agățați de ele, ostenindu-se să scape, cu gesturi și zvârcoliri dureroase, vestitoare de cumplită moarte. Alții, cu mișcări deznădăjduite, își luau viața, lipsiți de speranța de a mai putea îndura un asemenea chin, și unii se aruncau de pe stânci înalte, alții, cu mâinile lor se sugrumau, unii își luau proprii copii și cu grozavă turbare îi aruncau de pământ, unii, cu armele lor chiar, se junghiau și se dădeau singuri morții, alții, prăvălindu-se în genunchi, se lăsau grijii lui Dumnezeu; o, câte mame își boceau înecații prunci, întinși pe genunchii lor, înălțându-și brațele deschise spre cer și cu glasuri de urlate înșesate, dojeneau mâniile cerești. Alții își vârău dinții în pumnii cu degetele încheștate, și, cu sângeroase mușcăături, își sfâșiau mâinile, încovoindu-și trupul peste genunchii ghemuiți, într-o nesfârșită suferință de nemaîndurat.

Se vedeau turmele de dobitoace, de cai, boi, capre, oi, cum erau înconjurate de ape, rămase ca pe o insulă pe culmile înalte ale munților, ghemuindu-se laolaltă, și cele din mijloc

ridicându-se deasupra ca să umble peste celelalte, și astfel mare zură zădărind printre ele; și multe se istoveau de lipsa hranei. Păsările se și așezau pe oameni și pe alte animale, nemaiaflând pământ netroienit de ape care să nu fie năpădit de cei încă în viață, iar foamea, slujnica morții, și săvârșise viața multor dobitoace, când trupurile moarte, dospite de putrejune, părăseau fundul adâncilor ape și se înălțau pe coamele lor. Și între frământatele valuri, deasupra cărora se izbeau unele de altele, și ca niște mingi umflate cu vânt săltau înapoi de la locul izbirii lor, hoiturile temeiu se făceau apoi noilor trupuri moarte. Și peste toate aceste blestemuri, se zărea văzduhul covârșit de nouri negri, brăzdați de șerpuitoarea goană a învăpăiatelor săgeți ale cerului, străluminând, când aici, când dincolo, prin desișul întunecimilor”⁷.

Avem aici un tablou cinetic de un macabru răvășitor, viziune reluată în Apocalipsa Sfântului Ioan, în care mișcarea, în asalturi succesive va urca în cer, fiind vorba de potopul focului, ultima ardere și transfigurare a lumii, focul fiind cealaltă stihie începătoare a materiei, cum ne demonstrează știința astrofizicii moderne (**hidrogenul și heliul care alcătuiesc 99 % din materia începutului lumii**).

Totuși, unde este frumusețea cu care Dumnezeu a creat lumea? Frumusețea pe care El Însuși o contemplă și o mărturisește... așa cum și ea, frumusețea, nu mai puțin Îl mărturisește pe El: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria” (*Psalmi* 18, 1). Și cât de puțin trebuie frumuseții ca să anuleze puhoaietele morții și ale întunericului, extrem de puțin, doar un zâmbet al cerului, un *arc-en-ciel* cum numeau celții (galii de odinioară) **curcubeul**. Este cea mai suavă întrupare a Dumnezeirii ca frumusețe, o epifanie pe care o poți doar contempla, însă de atins – niciodată. Împreună cu fulgerul, alcătuiesc un cod al unei lumi metareale, un vis neajuns al eternităților real-ireale.

Curcubeul și crucea de fulger sunt semnele vizibile ale Dumnezeirii – curcubeul este al Tatălui, iar crucea de fulger este „semnul Fiul Omului care se va arăta pe cer la sfârșit” (*Matei* 24, 30), marcând fiecare o situație limită, o semnătură divină pe un contract de veșnicie: Legământul de credință. **Iată, Eu închei Legământul Meu cu voi, iar ca semn al legământului pun curcubeul Meu în nori, ca să fie semn al Legământului dintre Mine și pământ** (*Facere* 9, 13). Ceea ce L-a determinat pe Dumnezeu să revină asupra hotărârii inițiale de a pierde pe om din pricina căderii lui în subuman (*Facere* 6, 3) a fost credința lui Noe, un fenomen tot atât de uluitor, pe cât este – în sens contrar – necredința lui Adam și a urmașilor lui până la Noe.

Credința, atât la Dumnezeu, cât și la Noe, este puterea tainică din actul creației, corabia aceea prototipală fiind, la nivelul lui, o re-creație a lumii, salvându-i integritatea și destinul ei dumnezeiesc. De aceea, în interpretarea mistică, Arca este Biserica, iar Noe, prin credință, un prim Hristos. Avem aici aceleași elemente primare: apa și lumina (potopul și curcubeul), elemente pe care le vom găsi și la „nașterea din nou a lumii”, la Botezul Domnului – Iordanul și Duhul lui Dumnezeu, coborât peste Iisus și rămas asupra Lui (*Matei* 3, 16).

Iată, deci, că apare un al treilea element fundamental de ordin spiritual – credința, fără de care celelalte două, apa și lumina, nu ar putea să dea sens și plinătate vieții, la nivelul uman, desigur. Este elementul hotărâtor, de care amintește Iisus, în toate vindecările Lui miraculoase: „Credința ta te-a mântuit!” sau „O, femeie, mare este credința ta, fie ție după cum voiești!” sau „Fie vouă după credința voastră!” etc.

Tot El, în anumite cazuri, sancționează și necredința, fiind cauza tuturor eșurilor, începând cu pierderea Raiului primordial. Când Petru îl vede pe Iisus pe marea involburată de furtună, din care pricină corabia era să se scufunde, Îi cere lui Iisus să-i poruncească să vină la El, mergând pe apă, iar Iisus i-a zis: „Vino! Și Petru, coborându-se din corabie a mers pe apă, către Iisus. Dar văzând vântul, s-a temut și, începând să se scufunde, a strigat: Doamne, scapă-mă! Iar Iisus, întinzând mâna, îndată l-a apucat și a zis: «Puțin credinciosule, pentru ce

⁷ Windsor, *Diluvio e sua dimostrazione în pittura (Potop și înfățișarea lui în pictură)*, Biblioteca regală, f. 12665 v.

te-ai îndoit?» (Matei 14, 29-31). Așadar, Petru, pescar și înotător de performanță, fără credință se scufundă; Iisus, despre Care nu se spune nicăieri că învățase nici să pescuiască, nici să înoate, prin credință în Dumnezeu Tatăl Său, rămâne deasupra, fiindcă era din Deasupra, de unde suntem și noi toți, prin credința descoperită de El: „Merg la Tatăl Meu și la Tatăl vostru, la Dumnezeuul Meu și la Dumnezeuul vostru”.

Desigur, veți spune: Ce treabă are Apa Kangen cu Petru, cu Iisus, cu credința?!

Răspunsul este acesta: Fără credință, chiar și cea mai curată și minunată apă – fără de care nu este nici viață, nici sănătate – este „apa chioară”, așa cum o jignim cu negliobie, căci dacă apa e chioară, noi suntem cu siguranță, orbi; cu credință, apa este cu siguranță sfântă – **agheasmă** (esență pură *gr.*) și ne curățește și pe noi, recunoscând în oglinda ei curată, chipul lui Dumnezeu, Creatorul ei pentru viața noastră.

Cât privește știința – chimia, fizica, biologia – ceea ce noi numim cu dispreț apă chioară, aceasta definește ca etalon al apei cu adevărat valoroasă pentru viața și sănătatea noastră trei însușiri, exprimate negativ: **incolor, inodor și insipid**, o formulă apofatică, precum definiția hristologică de la Calcedon (451), referitoare la natura teandrică a lui Hristos, natură dumnezeiască și natură omenească: „neamestecate, neschimbate, neîmpărțite, nedespărțite”.

Cred că nu e greu de înțeles ce apă beau acei Sfinți Părinți ai credinței adevărate, pentru a curge peste ei harul unei asemenea înțelegeri „mai presus de minte și de cuvânt”. Și mai ales, cât de scump au plătit-o! Sfântul Flavian Mărturisitorul, patriarh al Constantinopolului (18 februarie) este omorât în bătaie la Sinodul tâlhăresc de la Efes (449); Proterie al Alexandriei este ucis în baptisteriu de poporul monofizit fanatizat, împreună cu alți șase creștini ortodocși (28 februarie) și mulți alții. Dar pentru puritatea credinței și a adevărului, nimic nu e prea scump. Așa cum nu puțini au fost și martirii științei, începând cu Socrate și până la martirii GULAG-ului comunist și nazist.

De aceea insistăm pe această treime de esență: **apă, lumină, credință**; numai așa minunea e întreagă.

Dar să urmărim salturile acestei treimi, din munte în munte și din cascadă în cascadă, purtând Istoria în triumf către oceanul de lumină al vieții veșnice, cunoașterea lui Dumnezeu ca „Tatăl iubirii fără de măsură” (Ioan 3, 16).

Deocamdată să mai rămânem în preajma acestui prim personaj dintr-o legendă universală, un prim salvator al lumii de la „pieirea desăvârșită” – Noe cel „drept și neprihănit înaintea lui Dumnezeu”. În acest Adam de rezervă, paradoxul se află în toată dimensiunea lui stupefiantă. Privind la el – așa cum privești în uimire cerul înstelat cel atât de sus – te strivește întrebarea: Cum cad stelele?! Cum cade omul?

Căci, pe cât de strălucită și enigmatică este înălțarea lui mai presus de stele, pe atât de derizorie este căderea lui, într-o clipă rea.

Iată cât de simplu – ca în paradigma Creației – se consemnează prăbușirea unui titan al umanității, a omului care, prin credință și iluminare divină, străpunge puhoaietele nopții și ale morții, ca să sucombe într-un strop de vin, necunoscându-i taina: **Atunci a început Noe să fie lucrător pe pământ și a sădit vie. A băut vin și, îmbătându-se, s-a dezvelit în cortul său** (Facere 9, 20).

În punctul acesta își are începutul cataclismul interior, alcoolismul, drogul, narcoza – blestemul cel mai greu al lumii, o adevărată decreație din interior, de la spirit. Marea falsificare a realității bărbătești, lucide, falsificare ce va fi cultivată cu perfidie, diversificată și rafinată (la propriu și la figurat), până când ființa umană se va dizolva în neputință și în nonsens; se va macera în alcoolism. Vom vorbi mai amănunțit la sfârșit.

Această catastrofă de ordin spiritual-moral apare în imediata continuitate cu cataclismul din universul fizic, depășit de Noe prin puterea spirituală a credinței, și ar trebui să ne întrebăm care a fost cauza acestui grav accident, cu consecințe la scară panumană, o gravă antispiritualitate, o anticivilizație. Nu cumva Noe, colaboratorul lui Dumnezeu întru salvarea umanității, s-a mândrit? În ce fel s-a mândrit Noe? Nimeni altul mai mult decât acest

prim erou salvator al umanității nu avea un motiv mai la îndemână să se mândrească precum avea el. Noe a uitat a doua zi că adevăratul salvator era unul singur – Dumnezeu, el nefiind decât instrumentul și ocazia acestui act absolut, egal cu Creația însăși, care este salvată. Noe a uitat că primul salvat era chiar el, salvatorul.

Când s-a trezit din beție, și-a revenit și din mândrie, înțelegând umilința de a fi fost biruit de o poftă atât de mărunță, care însă combinată cu mândria, cu acel sentiment care te face de-a dreptul Dumnezeu, poate să te arunce în cea mai jalnică prăpastie; o beție în dublu sens: îmbătat de sine și îmbătat de vin, din care 999 ‰ nu-și mai revin. Și dacă Dumnezeu salvează pe Noe (și în el – umanitatea) din ape, apa salvează de alcool. Apa „pură, nobilă, limpede cum este cristalul” iar cristalul – între pietrele prețioase – Îl simbolizează pe Dumnezeu, având gradul de puritate 10 (vezi scara de duritate a mineralogului german Friedrich Mohs, 1812). Iar dacă Biblia, care – datorită spațiului ei infim, nu-și permite să pună nici măcar o virgulă inutilă în plus – notează cu lux de amănunte acest episod, întâmplat în cel de-al doilea început al lumii, înseamnă că aici se ascunde (și revelează totodată) un mare prag în drama cosmologică a umanității, o prevestire prevenitoare, al cărei capăt de sfârșit îl citim cu înfricoșare în Cartea Sfârșitului, Apocalipsa Sfântului Ioan, unde, ca protagoniști ai Dezastrului final, avem pe cei doi din tandemul infernal – Fiara și Desfrânata – Mândria și Beția: „Și am văzut o femeie șezând pe ape multe, care sunt popoare și gloate și neamuri și limbi” (*Apocalipsa* 17), ceea ce arată confuzia totală și finală a lumii sfârșitului, pe care o trăim din plin, impură, imorală, confuză fără izbăvire, îndemonizată irecuperabil, o „lume care vrea să se piardă” (Michel de Certeaux).

Vom reveni asupra acestor aspecte tenebroase, împotriva cărora Scriptura luptă cu armele ei: Puritatea inimii și a gândirii, în claritatea Duhului și frumusețea Cuvântului, într-un cuvânt – Sfințenia.

Apa Mării Roșii - poartă spre mântuire

Momentul cel mai important în această nesfârșită legendă biblică a apei este cel al trecerii poporului israelit prin Marea Roșie, ale cărei ape se supun ca o ființă vie și înțelegătoare voinței lui Dumnezeu, rostită cu autoritate de Moise, omul lui Dumnezeu, ales de El pentru a purta lumea spre împlinirea marelui ei destin: Întruparea lui Dumnezeu în omul Iisus Hristos, Fiul Fecioarei din Nazareth – un mic port la Marea Galileii, de fapt un mare lac cu apă dulce – Lacul Ghenizaret, iar numele fecioarei era Maria (*Luca* 1, 27).

Moise va marca un mare prag în iconomia sau lucrarea de mântuire a lumii de către Dumnezeu, un pas intermediar între Avraam – omul venit dincolo de Eufrat – și Iisus Hristos, venit de dincolo de lume.

Din toată odiseea (mai degrabă – Moiseea) biblică a întoarcerii acasă a poporului lui Avraam din emigrația egipteană, o istorie care durează 40 de ani (dublu față de rătăcirea lui Ulisse pe mare, aici fiind rătăcirea prin pustie), episodul trecerii prin Marea Roșie ne reține atenția în modul cel mai pregnant, iar actul în sine este o adevărată replică istorică la minunea originară, Creația divină, cea înainte de timp. Totodată actul minunat al ieșirii din pericolul morții spirituale din țara păcatului (Egiptul) trimite înainte spre minunea ultimă și cea mai uluitoare, Minunea Învierii, punctul absolut spre care se îndreaptă Creația lui Dumnezeu, paradigmă înscrisă în gena umană în chiar actul creării lui: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră”, chipul fiind creația, iar asemănarea fiind învierea, adică intrarea prin Iisus Hristos în condiția divină: „Cât despre învierea morților”, spune Iisus saducheilor care, spre deosebire de secta fariseilor, nu credeau în Înviere: **Au n-ați citit ce vi s-a spus vouă de Dumnezeu, zicând: Eu sunt Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov? Dumnezeu nu este al morților, ci al viilor** (*Matei* 22, 32).

Omul în fața mării a constituit dintotdeauna și pretutindeni o răscruce în infinit, un nou început, un alt destin, o altă viziune asupra vieții și a nemuririi. Iar în acest loc al Dramei biblice, profunzimile sunt infinite, iar interpretările teologice sunt inepuizabile și luxuriante.

Împreună cu suirea lui Moise în Muntele Sinai, muntele Legii, trecerea Mării Roșii ca pe uscat (pedestru) constituie crucea teologală a Vechiului Testament, crucea cosmică, îndoit-minunată.

Iată istorisirea biblică din Cartea Exodului: **Și au alergat după ei Egiptenii cu toți caii și carele lui Faraon, cu călăreții și cu toată oștirea lui și i-au ajuns când poposiseră ei la mare, lângă Pi-Hahiroț, în fața lui Baal-Țefon. Dar când s-a apropiat Faraon și când s-au uitat fiii lui Israel înapoi și au văzut că Egiptenii vin după ei, s-au spăimântat foarte tare fiii lui Israel și au strigat către Domnul; Și au zis către Moise: «Oare nu erau morminte în țara Egiptului, de ce ne-ai adus să murim în pustie? Ce ai făcut tu cu noi, scoțându-ne din Egipt? Nu ți-am spus noi, oare, de aceasta în Egipt, când ți-am zis: Lasă-ne să robim Egiptenilor, că e mai bine să fim robi Egiptenilor decât să murim în pustia aceasta?» Moise însă a zis către popor: «Nu vă temeți! Stați și veți vedea minunea cea de la Domnul, pe care vă va face-o El astăzi, căci pe Egiptenii pe care îi vedeți astăzi nu-i veți mai vedea niciodată. Domnul are să Se lupte pentru voi, iar voi fiți liniștiți!» Atunci a zis Domnul către Moise: «Ce strigi către Mine? Spune fiilor lui Israel să pornească, Iar tu ridică-ți toiagul și-ți întinde mâna asupra mării și o desparte și vor trece fiii lui Israel prin mijlocul mării, ca pe uscat. Iată, Eu voi învățoșa inima lui Faraon și a tuturor Egiptenilor, ca să meargă pe urmele lor. Și-Mi voi arăta slava Mea asupra lui Faraon și asupra a toată oștirea lui, asupra carelor lui și asupra călăreților lui. Și vor cunoaște toți Egiptenii că Eu sunt Domnul, când Îmi voi arăta slava Mea asupra lui Faraon, asupra carelor lui și asupra călăreților lui». Atunci s-a ridicat îngerul Domnului, care mergea înaintea taberei fiilor lui Israel, și s-a mutat în urma lor; și s-a ridicat stâlpul cel de nor dinaintea lor și a stat în urma lor. Astfel a trecut el și a stat între tabăra Egiptenilor și tabăra fiilor lui Israel; și era negură și întuneric pentru unii, iar pentru ceilalți lumină, noaptea, și toată noaptea nu s-au apropiat unii de alții. Iar Moise și-a întins mâna sa asupra mării și a alungat Domnul marea toată noaptea cu vânt puternic de la răsărit și s-a făcut marea uscat, că s-au despărțit apele. Și au intrat fiii lui Israel prin mijlocul mării, mergând ca pe uscat, iar apele le erau perete, la dreapta și la stânga lor. Iar Egiptenii urmărindu-i, au intrat după ei în mijlocul mării, toți caii lui Faraon, carele și călăreții lui. Dar în straja dimineții a căutat Domnul din stâlpul cel de foc și din nor spre tabăra Egiptenilor și a umplut tabăra Egiptenilor de spaimă. Și a făcut să sară roțile de la carele lor, încât cu anevoie mergeau carele. Atunci au zis Egiptenii: «Să fugim de la fața lui Israel, că Domnul se luptă pentru ei cu Egiptenii!» Iar Domnul a zis către Moise: «Întindeți mâna asupra mării, ca să se întoarcă apele asupra Egiptenilor, asupra carelor lor și asupra călăreților lor». Și și-a întins Moise mâna asupra mării și spre ziuă s-a întors apa la locul ei, iar Egiptenii fugeau împotriva apei. Și așa a înecat Dumnezeu pe Egipteni în mijlocul mării. Iar apele s-au tras la loc și au acoperit carele și călăreții întregii oștiri a lui Faraon, care intrase după Israeliți în mare, și nu a rămas nici unul dintre ei. Fiii lui Israel însă au trecut prin mare ca pe uscat și apa le-a fost perete la dreapta și stânga lor. Așa a izbăvit Domnul în ziua aceea pe Israeliți din mâinile Egiptenilor; și au văzut fiii lui Israel pe Egipteni morți pe malurile mării. Văzut-a Israel mâna cea tare pe care a întins-o Domnul asupra Egiptenilor, și s-a temut poporul de Domnul și a crezut în Domnul și în Moise, sluga Lui» (*Ieșire* 14, 9-31).**

Ca și la Creație, apa joacă un rol fundamental în salvarea vieții și civilizației biblice, fiind elementul cel mai maleabil și încărcat de inteligență, ascultând și executând poruncile salvatoare ale lui Dumnezeu, rostite prin Moise – omul credinței și al științei divine. Cu Legea dictată din cer și cu apa țâșnită din stâncă, la limită, cu asistența directă și continuă a lui Dumnezeu, Moise învinge îndoitul pustiu, cel al necredinței și cel geografic, întemeind un popor și un pământ sfânt, într-un spațiu idolatru, cu totul potrivit (vezi civilizația feniciană).

Se înțelege că la asemenea geografie spirituală, vom avea și o Istorie spirituală pe măsură, având ca fundal marea, ca prim și hotărâtor element al minunii vieții.

Așa cum am văzut în episodul derulat la Marea Roșie, conlucrarea Dumnezeu-apa pentru omul credincios, provoacă uimire, constatându-se că apa este un element depozitar al unei inteligențe și al unei memorii formidabile. Desigur, nu trebuie neglijat nicio clipă pericolul confuziei, al panteismului, capcană subtilă și sublimă de care nu mulți au scăpat, dintre victime celebre trebuie amintite un Giordano Bruno, un Baruch Spinoza, un Albert Einstein ș.a.

Gândind la acest pericol, Sf. Maxim Mărturisitorul nu vorbește de o inteligență a materiei, fie ea și apă, atât de minunat laudată de Psalmist, ori de africanul Tertulian ca fiind o realitate obiectivă, independentă, ci vorbește de rațiunile sau rosturile pe care Dumnezeu le-a pus în lucruri, în actul Creației, prin care El conduce universul, în frunte cu omul, către desăvârșirea lor, în împărăția cea veșnică. Inteligența nu este a apei, apa fiind un obiect, ci este o reflectare bogată și subtilă a Logosului, a Cuvântului – Dumnezeu. Cel ce gândește originar este Dumnezeu, apa fiind gândită de El, și nu gândește ea, fiind doar energie condensată, pusă în slujba omului, atunci când omul se află în slujba lui Dumnezeu. Această tainică și uriașă conlucrare: Dumnezeu-om-natură, într-un program de mare taină și putere, numit planul de mântuire al lui Dumnezeu se desfășoară în felurite chipuri de-a lungul Istoriei lumii, unul mai minunat decât altul, însă niciunul nu este mai elocvent, în sensul de care ne ocupăm aici, decât strania poveste a profetului Ionă, unul din cei 12 profeți minori (în raport cu cei patru majori: Isaia, Ieremia, Iezechiel și Daniel).

Istoria acestui profet este atât de fascinantă și de enigmatică, încât Hristos Însuși o invocă, folosindu-o ca moment ilustrativ autoreferențial, pentru marea taină a lucrării de mântuire, săvârșită de Dumnezeu-Tatăl în El; mai exact: Taina morții și a Învierii. Iată cuvintele lui Iisus, invocând cazul lui Ionă ca argument suprem-enigmatic și suprem-convingător în dovedirea adevărului absolut al Jertfei și Învierii Sale, iar prin El, al întregii lumi: „Atunci I-au răspuns unii dintre cărturari și farisei zicând: Învățătorule, voim să vedem de la Tine un semn (minune). Iar Iisus, răspunzând le-a zis: Neam viclean și adulterin cere semn (prodigiu), dar semn nu i se va da decât semnul lui Ionă prorocul. Că precum Ionă a fost în pântecele chitului trei zile și trei nopți, așa va fi și Fiul Omului în inima pământului trei zile și trei nopți” (*Matei 12, 40*).

Iată povestea fascinantă și teribilă a profetului mării – Ionă:

Și a fost cuvântul Domnului către Ionă, fiul lui Amitai, zicând: Scoală-te și du-te în cetatea cea mare a Ninivei și propovăduiește acolo, căci fărădelegile lor au ajuns până în fața Mea! Și s-a sculat Ionă să fugă la Tarsis, departe de Domnul. Și s-a coborât la Iope, unde a găsit o corabie, care mergea la Tarsis, și, plătind prețul călătoriei, s-a coborât în ea ca să meargă la Tarsis împreună cu toți cei de acolo, el fugind din fața Domnului. Dar Domnul a ridicat un vânt năprasnic pe mare și o furtună puternică s-a stârnit, încât corabia era gata să se sfărâme. Corăbierii s-au înfricoșat și au strigat fiecare către dumnezeul său și au aruncat în mare încărcătura corabiei ca să se ușureze. Dar Ionă se coborâse în fundul corabiei, se culcase și adormise. Atunci s-a apropiat de el cârmaciul corabiei, și i-a zis: «Pentru ce dormi? Scoală-te și strigă către Dumnezeul tău, poate El Își va aduce aminte de noi, ca să nu pierim!» Și au zis unul către altul: «Haidem să aruncăm sorți, ca să știm din pricina cui a venit peste noi nenorocirea aceasta!» Și au aruncat sorți, și sorțul a căzut pe Ionă. Și l-au întrebat pe el: «Spune-ne nouă din pricina cui s-a abătut nenorocirea aceasta asupra noastră? Care este meșteșugul tău, de unde și din ce țară vii și din ce popor ești?» Atunci el le-a răspuns: «Sunt evreu și Domnului Dumnezeului cerului mă închin – Cel care a făcut marea și uscatul». Și toți oamenii s-au temut cu frică mare și i-au zis lui: «Pentru ce ai săvârșit una ca aceasta?» Căci ei știau că el fuge din fața lui Dumnezeu, fiindcă el le spusese. Și i-au zis lui: «Ce să-ți facem ca să se potolească marea?» Căci marea se ridica din ce în ce mai mult. Atunci el a răspuns: «Luați-mă și mă aruncați în mare și ea se va potoli, căci știu bine că din pricina mea s-a pornit peste voi această vijelie». Și marinarii vâsleau ca să ajungă la țarm, dar în zadar, căci marea se ridica din ce în ce mai mult împotriva lor. Atunci au strigat către

Domnul și au zis: «O, Doamne, de-am putea să nu pierim din pricina vieții acestui om și să nu ne împovărezi pe noi cu un sânge nevinovat! Că Tu, Doamne, precum ai voit ai făcut!» Și îl ridicară pe Ionă și îl aruncară în mare și s-a potolit urgia ei. Și oamenii s-au temut cu teamă mare de Domnul și au adus jertfă lui Dumnezeu și I-au făcut Lui făgăduințe.

Și Dumnezeu a dat poruncă unui pește mare să înghită pe Ionă. Și a stat Ionă în pântecele peștelui trei zile și trei nopți. Atunci s-a rugat Ionă din pântecele peștelui către Domnul Dumnezeu lui, zicând: «Strigat-am către Domnul în strâmtorarea mea, și El m-a auzit; din pântecele locuinței morților către El am strigat, și El a luat aminte la glasul meu! Tu m-ai aruncat în adânc, în sânul mării și undele m-au înconjurat; toate talazurile și valurile Tale au trecut peste mine. Și gândeam: Aruncat sunt dinaintea ochilor Tăi! Dar voi vedea din nou templul cel sfânt al Tău! Apele m-au învăluit pe de-a întregul, adâncul m-a împresurat, iarba mării s-a încolăcit în jurul capului meu; Mă coborâsem până la temeliile munților, zăvoarele pământului erau trase asupra mea pentru totdeauna, dar Tu ai scos din stricăciune viața mea, Doamne Dumnezeu meu! Când se sfârșea în mine duhul meu, de Domnul mi-am adus aminte, și la Tine a ajuns rugăciunea mea, în templul Tău cel sfânt! Cei ce slujesc idolilor deșerti disprețuiesc harul Tău; Dar eu Îți voi aduce Ție jertfe cu glas de laudă și toate făgăduințele mele le voi împlini, căci mântuirea vine de la Domnul!» Și Domnul a dat poruncă peștelui și peștele a aruncat pe Ionă la țărnișă! (Ionă, cap. 1-2).

În primul rând, ceea ce ne impresionează grozav este **colaborarea exactă a elementelor cosmice** – apa, vântul, viețuitoarele marine, plantele – **cu Dumnezeu, slujindu-L cu mare știință și ascultare, fără ca să-I cunoască ultimul scop, în timp ce omul, deși Îl cunoaște, Îl refuză**, cu excepția lui Iisus „Care s-a făcut ascultător până la moarte și încă moarte de Cruce” (*Filipeni 2, 8*).

Povestea lui Ionă, desigur, în alt chip, se reia în Evanghelie, unde Iisus „Într-una din zile, a intrat în corabie cu ucenicii Săi și a zis către ei: Să trecem de cealaltă parte a lacului. Și au plecat. Dar, pe când ei vâsleau, El a adormit. Și s-a lăsat pe lac o furtună de vânt, și corabia se umplea de apă și erau în primejdie. Și, apropiindu-se, L-au deșteptat, zicând: Învățătorule, Învățătorule, pierim. Iar El, sculându-Se, a certat vântul și valul apei și ele au încetat și s-a făcut liniște. Și le-a zis: Unde este credința voastră? Iar ei, temându-se, s-au mirat, zicând unii către alții: Oare cine este Acesta, că poruncește și vânturilor și apei, și-L ascultă?” (*Luca 8, 22-25*).

În cazul lui Ionă, Dumnezeu iscă furtuna, îi poruncește să sufle primejdios, „ridicând un vânt năprasnic pe mare”, în timp ce aici, Iisus, Fiul lui Dumnezeu, „poruncind vântului și valului, au încetat și s-a făcut liniște”. Oare să înțelegem că Unul lucra împotriva Celuilalt?! Nicidecum; apa și aerul (valul și vântul) ascultau de același Dumnezeu, în situații diferite, însă mereu în favoarea omului: acolo – locuitorii nepocăiți ai Ninivei (capitala Imperiului asirian), aici – ucenicii „puțin credincioși” ai Împărăției lui Dumnezeu, care încă se temeau de moarte, fiindcă nu Îl văzuseră pe Hristos înviat.

De remarcat faptul că apa, aerul, cutremurul, sunt integrate – la porunca lui Dumnezeu – Evenimentelor capitale din Istorie și Metaistorie: Creație, Pronie, Întrupare, Evanghelizare, Apocalipsă, Înviere, Viața veșnică.

Este fascinantă intuiția gândului lui Dumnezeu de către aceste forțe colosale: apa și vântul; apa pentru viață, vântul pentru înviere (vezi *Iezechiel 37*). În dreptul apei avem o *restitutio in integrum* la Judecata Finală, când „marea a dat pe morții cei din ea” (*Apocalipsa 20, 13*) și nu sunt puțini, ci direct-proportional cu numărul celor ce au viețuit pe seama ei, dintre care nu puțini și-au aflat în ea mormântul.

E semnificativă o anecdotă din vremi de demult:

„Un țăran văzând un marinar care merge să se imbarce pe corabia lui, îl întrebă:

- Nu îți este teamă că vei muri pe mare?
- Nu, răspunse marinarul.

- Tatăl tău unde a murit?
- A murit pe mare, era și el marinar.
- Și bunicul tău?
- Tot așa, era tot marinar...
- Și tu te mai duci pe mare?
- Dar tatăl tău unde a murit?
- În patul lui.
- Și bunicul?
- Tot așa.
- Și nu îți este frică să te mai culci în pat?"

Important nu este unde mori, ci unde înviezi. Căci în atât de incredibila poveste a lui Ionă, despre Iisus și despre învierea Lui din morți este vorba. Mai exact: Când ticăloșii din Ninive au înțeles cum a ajuns acel straniu profet la ei, ca să le spună că, dacă nu se vor pocăi, vor pieri în 40 de zile, au înțeles că imposibilul este posibil: învierea din moarte a sufletului, din moartea păcatului. Și a fost așa. Iisus este ultimul Ionă, cel pentru Eternitate. Ionă în Vechiul Testament, Iisus în Noul, scot la lumină omenirea „din rânza (stomac, *arh.*) fiarei celei din apă”, iar Dumnezeu salvează în chip cu totul neînțeles, pe Ionă din pântecele chitului și pe Iisus din pântecele morții, **arătând că legea universală nu este a morții, ci a Învierii și a vieții veșnice.**

De aceea marea sau chitul, ori cutremurul, ori mormântul nu au niciun merit în actul „învierii ca din moarte” a celor doi eroi ai faptelor incredibile săvârșite de Dumnezeu, așa cum nu au nici vreo vină în înghițirea lor în adâncul mării sau – în cazul lui Iisus – în adâncul mormântului; acestea nu sunt decât instrumente de lucru „în mâinile marelui Meșter”, întru salvarea omului pentru viața veșnică. Dacă omul din început ar fi ascultat pe Dumnezeu, universul întreg ar fi ascultat de el întocmai cum a ascultat marea și vântul de Dumnezeu (în cazul lui Ionă) și de Iisus, în episodul furtunii pe Marea Galileii. Omul trebuie să urce deasupra Universului material prin spiritualizare, nu „să dorească pe cele de jos”, oferite perfid „de cel viclean”.

În pământ pustiu și neumblat și fără de apă (Psalmi 62, 3)

Dar să privim și cealaltă extremitate a calamității legate de apă: **Seceta.** Nu se va ști decât la Judecata (examinarea) de pe urmă care a fost proporția celor uciși de potop și a celor răpuși de secetă, a cărei istorie, atât de frecventă în Scriptură, este una de mare groază.

Teribila disputare a unei fântâni în Orientul asediat masiv de nesfârșite Sahare, constituie un punct nevralgic între moarte și viață; cea mai importantă moștenire, păstrată cu sfințenie aprigă de către urmașii care au primit-o de la strămoșul (legendar deja) era o fântână, având cea mai slăvită istorie și memorie. Așa o auzim pe femeia samarineană spunându-I Călătorului însetat – Iisus cel din Nazaret – Care, spre stupoare ei, deși neavând ciutură să scoată apă și să bea – îi făgăduiește, în schimbul acestei ape, dacă binevoiește să-I dea din găleata ei, că îi va da **apa cea vie**⁸, la care femeia Îl sancționează prompt: „Doamne nici găleată nu ai și fântâna e adâncă; de unde, dar, ai apa cea vie? Nu cumva ești Tu mai mare decât părintele nostru Iacov, care ne-a dat această fântână și el însuși a băut din ea și fiii lui și turmele lui? (Ioan 4, 12). Mai departe știm povestea, una din cele mai fermecătoare pagini din literatura tuturor timpurilor și niciun pictor (profan sau sacru) nu a ratat ocazia să își dea ultima măsură a talentului și imaginației lui pe această sublimă imagine: **Întâlnirea de la fântâna lui Iacob**⁹.

⁸ În traducere: Apa Kangen. Probabil că la acest moment privea și poetul Ion Caraion: „Curgi, Dumnezeule, curgi infinit/ Oricât te-aș alunga și urî/ Tu ești pentru cei care nu te-au găsit.” (*Poezia urcă în munți*)

⁹ Un episod din viața Sf. François de Sales (1567-1622), episcop al Genevei, este grăitor în acest sens. Sfântul episcop avea darul de a fi egal de prietenos și familiar, atât cu cei de jos, cât și cu cei de sus. Într-o zi, aflându-se în vizitarea eparhiei lui, obosit fiind, s-a așezat pe marginea unei fântâni, în vecinătatea localității Saint-Jean-de-Tholome, amintindu-le unor țărani care mergeau cu el, cuvintele pe care i le-a spus Iisus femeii

Ceea ce ne uimește peste fire este actualitatea atât de vie a unui eveniment – atât de banal în alte ținuturi ale lumii cu o bogată rețea hidrografică – săparea unei fântâni, eveniment realizat cu două mii de ani în urmă, însă acum părea mai actualizat și mai necesar ca atunci.

Așadar, numai Dumnezeu putea fi mai mare decât marele Patriarh, care, cu două mii de ani în urmă, asemenea lui Dumnezeu, le-a lăsat un izvor al vieții. Că femeia din Sihar a avut șansa unică a-L întâlni pe singurul „mai mare decât părintele nostru Iacov”, pe Dumnezeu „în carne și oase”, cum Însuși spune ucenicilor după Înviere (*Luca* 24, 39), acest moment avea să pună început altor două milenii de minune, începutul unui alt izvor – **izvorul mântuirii (învierii) noastre** (tropar euharistic).

Așadar, în ținuturile secetoase – care abundă în Orient – izvoarele și fântânile reprezintă un capitol de viață pe care, oameni și animale, și-l dispută aprig. Psalmul 103 ar putea fi numit **cântecul apelor divine**, fiindcă aici avem un rezumat fascinant al stăpânirii lui Dumnezeu cu înțelepciune creatoare asupra acestui element primordial al Cosmogonezei:

„Doamne, Dumnezeul meu, măritu-Te-ai foarte! Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină, Cel ce întinzi cerul ca un cort; Cel ce acoperi cu ape cele mai deasupra ale lui; Cel ce pui norii suirea Ta; Cel ce umbli peste aripile vânturilor. Adâncul, ca o haină este îmbrăcămintea lui; peste munți vor sta ape [...] Cel ce trimiți izvoare în văi, prin mijlocul munților vor trece ape; Adăpa-se-vor toate fiarele câmpului, asinii sălbatici setea își vor potoli [...] Marea aceasta este mare și largă, acolo se găsesc târâtoare cărora nu este număr, vietăți mici și mari. Acolo corăbiile umblă; balaurul acesta pe care l-ai zidit, ca să se joace în ea” (*Psalmi* 103, 2-27).

Administrarea acestui primordial fond de viață de către Dumnezeu nu se face în mod arbitrar, ci în raport de comportamentul poporului Său. Dacă israeliții ascultă de glasul Lui Dumnezeu, El deschide cerurile pentru a da ploaie la vremea ei, acesta fiind efectul și semnul binecuvântării Lui, față de cei ce-L slujesc cu credincioșie; iar dacă Israel este infidel, Dumnezeu îl pedepsește – terapeutic, desigur – făcându-i „cerul ca fierul, iar pământul ca arama” (*Levitic* 26, 19). Aceasta, cu scopul de a-și înțelege greșeala și de a se pocăi, cum au făcut cei din Ninive, la predica lui Ionă.

Iată, așadar, încă un aspect al apei – cel terapeutic, cel curățitor, apa – în cadrul spălărilor rituale – face să dispară întinările, trupești și sufletești, dar nu și în cazul ipocriziei saducheilor, a fariseilor și, într-un final macabru, a lui Pilat. Ce contrast abisal între doctrină și faptă în cazul saducheilor, care, ducând pe Iisus legat la Pilat ca să fie condamnat la moarte, „ei nu au intrat în pretoriu – zice Evanghelia – ca să nu se spurce, ci să mănânce Paștile”. Câtă grijă formalistă, ipocrită, și câtă bestialitate reală, aceea de a-L ucide pe Cel mai minunat om care a trăit vreodată pe pământ, în ajunul Paștilor, sărbătoarea bucuriei lor supreme! Însă apa și hârtia suportă tot, cu aceeași acuratețe și sinceritate. Cu aceeași apă, Iisus spală picioarele ucenicilor, iudeii s-au spălat ritualic-ipocrit pentru a mânca Paștile curați („curat-murdari”), iar Pilat murdărește apa, nu se curăță el. Momente cruciale, hotărâtoare de smerenie dumnezeiască sau, în sens contrar, de ipocrizie demonică. De unde și expresia: „te speli ca Pilat pe mâini”, cu care se sancționează această atât de condamabilă atitudine – lașitatea degradantă a omului duplicitar.

În mâinile lui Iisus, apa va împlini bucurii supreme ale vieții: La rugămintea Mamei și cu binecuvântarea Lui, apa din vasele de piatră, puse acolo pentru spălarea ritualică pe mâini a invitaților la nuntă în Cana Galileii, s-a preschimbat în vin, acela fiind începutul actului esențial al Bisericii – Sfânta Euharistie. Și apa nu se va opri acolo, ci curgând din inima lui

samaritene, la fântâna lui Iacob. Deodată, un roi de albine a venit și s-a așezat pe el. „Nu vă mișcați, îi strigă unul din ascultătorii lui, ci continuați să vorbiți; albinele vor pleca fără să vă înțepe.” Sfântul și-a continuat discursul exegetic, iar albinele nu i-au făcut nici un rău.

Episodul cu roiul de albine ascultătoare de cuvânt sfânt ne duce înapoi cu patru sute de ani, la predica pe care Sf. Francisc din Assisi (1182-1226) o ținea cu dezinvoltură unui stol de vrăbii, după cum ne sugerează a proceda Iisus Însuși: „Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitițe, și Tatăl vostru Cel cereșc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele?” (*Matei* 6, 26). Desigur – cu condiția să ascultăm și noi cuvântul sfânt, măcar cât albinele și păsările cerului – ogradă lui Dumnezeu.

Iisus când lancea sutașului a străpuns coasta Lui pentru încredințarea lui Pilat că El „murise (într-adevăr) atât de repede” (*Marcu* 15, 44), va constitui **cel de-al treilea element** – pâine, vin, apă – în **Sfânta Euharistie**, actul fundamental al Creștinismului, care este ființa și viața Bisericii.

În actul Jertfei lui Hristos, apa mărturisește cu claritate unul din cele trei acte esențiale ale Hristologiei (Întruparea, Moartea reală și Învierea) și anume: realitatea palpabilă a morții Lui pe cruce. Spune Evanghelia după Ioan că, deoarece ziua acelei sâmbete – ziua care la evrei, ca și în calendarul creștin începe în seara precedentă, după asfințitul soarelui – era mare, era sărbătoarea Paștilor, trebuia ca trupurile celor răstigniți vineri, să fie îngropate, pentru a nu profana ziua Paștilor; dar ei nu erau morți, fiindcă timpul minim pentru a muri un crucificat era de 12 ore; ei fuseseră răstigniți la amiază, deci cele câteva ore, 3-4, erau cu totul insuficiente. De aceea, au cerut voie la Pilat să li se zdrobească fluierile picioarelor, operație numită **crurifragium**, ceea ce, în ciuda aspectului de cruzime, de fapt era acea „lovitură de grație”, fiindcă le scurta agonia atroce, cu multe ore și chiar cu o zi sau două (fiind cazuri în care nu mureau în trei sau chiar mai multe zile). Pilat a aprobat, iar „ostași au venit și au zdrobit fluierile celui dintâi și ale celuiilalt, dar venind la Iisus, dacă au văzut că deja murise, nu l-au zdrobit fluierile. Ci unul dintre ostași cu sulița a împuns coasta Lui și îndată a ieșit sânge și apă (*Ioan* 19, 26).

Prezența apei, scursă odată cu sângele prin rana deschisă de lance, dovedea faptul morții Lui, datorită **coagulării** (sânge *cum aqua*) și depozitarea acestui lichid în pericard, pe care îl străpunge ostașul pentru a-l încredința pe Pilat de moartea survenită „atât de curând”. De altfel, apa jucase un rol hotărâtor nu numai post-factum, ci chiar în actul morții lui Iisus, după cum mărturisește același evanghelist: **După aceea, știind Iisus că toate s-au săvârșit acum ca să se împlinescă Scriptura, a zis: Mi-e sete! Iar unul dintre ostași, alergând îndată și luând un burete, l-a umplut cu oțet și punându-l într-o trestie, l-a dat să bea. Deci după ce a luat oțetul, Iisus a zis: Săvârșitu-s-a! Și plecându-și capul, Și-a dat duhul** (*Ioan* 19, 28-30).

Să facem o lămurire necesară: „oțetul” de care vorbesc evangheliștii – cu excepția lui Luca – nu era ceea ce înțelegem noi prin acest cuvânt, ci e vorba de o băutură specială, făcută din apă, în care se amesteca puțin oțet și ierburi amare, băutură numită **posca**, pe care soldatul roman o purta în vârful suliței, într-un recipient de lemn, căruia noi îi spunem până astăzi **ploscă**. Această băutură potolea setea și energiza soldatul, care, cel mai adesea parcurgea 30-40 km pe zi, prin arșiță și praf. Mântuitorul, știind că peste puțin timp urma să l se zdrobească și Lui fluierile picioarelor, dacă nu murea înainte de apusul soarelui, a strigat: „Mi-e sete”, iar ostașul, încălcând regulamentul, din iubire pentru acest Om, asemenea Căruia nu mai văzuse și auzise niciodată, li dă din plosca (*posca*) lui, fapt care îi grăbește moartea, provocând infarctul – mărturie a Evanghelistului Ioan: **După ce a luat oțetul... Iisus plecându-și capul, Și-a dat duhul**. Varianta infarctului va fi confirmată medical, în studii științifice actuale.

Moartea lui Iisus – „din apă și din Duh” (adică iubirea ostașului pe care i-a inspirat-o Duhul Sfânt) – este un act sacramental, este Sfânta Jertfă Euharistică pe care o perpetuăm neîncetat de două milenii în Sfintele Altare ale Creștinătății, folosind întocmai cuvintele Evanghelistului, la Potir: **Și îndată a ieșit sânge și apă**, atunci când se toarnă în el vin și apă, cu care ne împărtășim, după sfințirea darurilor pe Sfânta Masă, la invocarea de către preot a Duhului Sfânt. Iată câtă cinstire dă Dumnezeu apei, de la Creație și până la „nașterea din nou a lumii”, în sângele Lui care, înțeles ca atare, se face sângele și al nostru.

Dacă am fi înțeles această dumnezeiască valoare și am fi folosit-o cum se cuvine, lumea ar fi avut cu totul alt chip și o altă viață. Geniul poeziei ebraice nu găsește un alt termen de comparație pentru relația omului cu Dumnezeu, decât legătura vitală dintre fiarele pădurii și izvoarele apei: **În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeule** (*Psalom* 41, 1), imagine pe cât de magnifică, pe atât de simplă.

Aceeași echipolență: setea de apă – setea de Dumnezeu, și în *Psalmul* 62: „Dumnezeule, Dumnezeul meu, pe Tine te caut dis-de-diminează. Însetat-a de Tine sufletul

meu, suspinat-a după Tine trupul meu, în pământ pustiu și neumblat și fără de apă”. Valoarea supremă a apei este arătată de Iisus în pledoaria Sa asupra dobândirii vieții veșnice în Împărăția lui Dumnezeu: **Cel ce va da de băut unuia din acești frați ai Mei mai mici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă: nu va pierde plata sa** (*Matei 10, 42*)

Ultima treaptă valorică a apei, exprimată în simbolismul liturgic o găsim instituită de Mântuitorul Hristos în marea cuvântare din Templu, la sărbătoarea Cincizecimii, când: **Iisus a stat între ei și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pânțele lui.**

Și Evanghelistul se grăbește să explice pentru acești cărturari ai Scripturii, care nu mai păstrau și nu mai înțelegeau nimic din duhul ei, sensul cuvintelor Lui, cuvinte dumnezeiești, pe care le vestise voalat, cu secole și milenii mai înainte, profeții și îngerii; zice Ioan: „iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred în El” (*Ioan 7, 38*). Trimiterea se face la Isaia: „Eu voi vărsa apă peste pământul însetat și părăie de apă în ținut uscat.

Vărsa-voi din Duhul Meu peste odrasla ta și binecuvântarea Mea peste mlădițele tale”; la Ioil: „Vărsa-voi din Duhul Meu peste tot trupul, și fiii și fiicele voastre vor profeti” (3, 1), dar și la poemul mistic cel mai profund – **Cântarea Cântărilor** –, pe care extrem de puțini în lume l-au înțeles în duhul lui uluitor: **În grădină-i o fântână, un izvor de apă vie și părăie din Liban: Școală, vânt de miazănoapte, vino, vânt de miazăzi, suflați prin grădina mea și miresmele-i stârniți** (4, 15). După cum se vede, în grădina Scripturii, întâlnim la tot pasul cele două principii: al vieții și al Învierii; Apa și Duhul-viața și Lumina. Cu acestea am plecat la drum din capătul Scripturii:

Și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor (*Facere 1, 2*).

Tot aceste elemente, întemeietoare de Cosmos, sunt confirmate astăzi de știința cuantică a fizicii nucleare, care știință, scufundată în inima materiei, confirmă, în limbajul ei specific, afirmațiile arhetipale ale Scripturii Sfinte: „Cărămizile”, elementele ușoare – **heliul și hidrogenul** – reprezintă ele singure 99% din materia vizibilă, conținută de Univers”, deci lumina și apa din Geneză, cu denumirile lor științifice din codul elementelor chimice. (Ralph Alpher, în *Big Bang nucleosynthesis* – 1948)

În aceste minime pagini nu am consemnat decât câteva locuri fundamentale din Realitatea care este și care suntem; afirmații întemeietoare al Credinței (Sfânta Scriptură) și ale Științei (Fizica modernă) care, confirmând tot mai aproape Cuvântul (Logosul – logica) Scripturii, descoperă cu uimire că: **universul care ne înconjoară devine din ce în ce mai puțin material: el nu mai este comparabil cu o mașină imensă, ci mai degrabă cu o gândire vastă**¹⁰ (Jean Guitton, în *Dumnezeu și știința*).

Faptul că Mântuitorul săvârșește câteva lucrări minunate, extrem de semnificative, prin implicarea acestui element primordial al Creației: botezarea Lui în Iordan, împreună cu toți păcătoșii, arătând astfel smerenia Lui nemăsurată, umblarea pe mare și potolirea furtunii, vindecarea orbului din naștere, trimitându-l să se spele la scaldătoarea Siloamului, spălarea rituală a celor Doisprezece la Cina Euharistică ș.a. – prin toate acestea El a revelat cu claritate, valoarea acestui atât de impunător element primordial, atât în viață, cât și în mântuire; **Fără Botezul din „apă și din Duh” nu există Biserică, nu există mântuire.**

Două lucruri nu lipsesc din casa unui creștin: Agheasma și icoana, la care se adaugă și lumina (candela, lumânarea)¹¹. În toate spiritualitățile lumii, începând cu Biblia – documentul

¹⁰ Ceea ce spune și Iov, adresându-se lui Dumnezeu „Știu că poți să faci orice și că nu este niciun gând care să nu ajungă pentru Tine faptă” (*Iov 42, 2*).

Asemenea și Platon: „Zeul creează întotdeauna cu logică, gândind”, în *gr.* „Αεί ο Θεός ο Μέγας γεωμετρεῖ”.

¹¹ Primul cuvânt pe care îl rostește pruncul român – în cele mai multe cazuri – este „apa”, iar muribunzii cer cu ultimul strigăt: apă! Ca și Iisus pe cruce.

absolut, în cer și pe pământ – din chipurile apei: lacrimă, rouă, zăpadă ori sudoare au răsărit fantastice cosmogonii fără de număr, una mai fascinantă decât alta. Niciun un copil nu va uita vreodată basmul suveran, intitulat sugestiv: „Făt-Frumos din lacrimă”, cu soluția finală a apei vii, apa învieătoare, aceeași pe care am întâlnit-o în capătul Creației biblice, din care Duhul lui Dumnezeu aducea la viață rând pe rând, nesfârșitele chipuri ale lucrurilor, toate având un singur rost: să-l slujească pe om, pe care Creatorul l-a pus împărat al făpturii (*Facere* 1).

Cine nu știe legenda Prahovei, ori cea a Oltului și a Mureșului, râuri care izvorăsc din lacrimi de iubire ale fiicei de împărat pentru iubitul pierdut în lupta cu zmeii (Prahova) sau din lacrimile mamei care și-a pierdut ambii fii, plecați să-și caute tatăl, pierdut la rândul lui în zări necunoscute, de unde nu s-au mai întors, nici el, nici fiii lui (Oltul și Mureșul). Și cine nu știe că Dunărea-cel mai frumos și uman fluviu din lume – **Dunărea Albastră**, este leagănul tuturor legendelor aduse la sânul ei de nesfârșitele fire argintii din țesătura covorului acvatic, cel mai bogat din Europa, din largul arc carpatic, la rândul lui fiind un chip nepereche al frumuseților divine.

Dar cea mai cunoscută și impunătoare poveste română – Legenda Mănăstirii Curtea de Argeș – urcă lacrima și sudoarea până la pragul creației nepieritoare, Ana dând trup celei mai frumoase biserici din țară, din viața ei zidită în temelie, iar Manole, numele profetizat de Isaia al lui Hristos: **Emanuel** (*Dumnezeu e cu noi, ebr.*), în căderea lui din înaltul capodoperei, săvârșită prin jertfirea Anei, se face fântână, pentru viața pelerinilor însetați de „apa vie”. Tema acvatică, sub nesfârșitele ei chipuri: **izvor, iaz, fântână, marea albastră, valul, norul, ploaia, fulgii de zăpadă, briza mării, curcubeul, cascada, furtuna, avalanșele, fulgerul, ș.a.** este cea mai frecventă în toată poezia lumii, cu frecvență sporită la noi, fiind aici un rai al apelor, sub toate chipurile posibile.

Începând cu Eminescu, un cântăreț neîntrecut al izvorului, al lacului, al mării, cu al lui „*Mai am un singur dor/ În liniștea serii/ Să mă lăsați să mor/ La marginea mării*”, trecând pe la Octavian Goga din Ardealul ca ținut al lacrimilor: „*La noi atâtea lacrimi sunt/ Și-atâta jale-n casă*”, ori Marin Sorescu, cu cea mai sensibilă poezie despre mama: „*Mamă, întâia zăpadă/ Începe deasupra-ți să cadă/ Tu care născut-ai în chin/ Această ninsoare ți-o-nchin/ Sfințind cu prohod de nămeți/ Prea multele tale peceți*”, ne oprim la cel mai fascinant creator de poezie liturgică, preot Ioan Petraș din Timișoara, care, într-un volum de poezie, intitulat sugestiv: **Lăcrimarul înflorit**, cântă Blajul natal: „*Se lasă o lumină pe Ardeal/ Cum numai peste prunci se lasă/ Obrazul mamei mângâie luceferi/ Și lacrimi învelite în mătasă*”¹².

Amintim și o spusă a lui Lamartine: **Tot ce poate da omul mai de preț, în afară de sângele său, este o lacrimă**. Opera sa cea mai semnificativă este intitulată **Lacul**, fiind, în această privință un precursor al lui Mihai Eminescu.

Înainte de un gând final, reamintesc celor născuți și crescuți la țară, cu deosebire în munți, că viața începea în fiecare dimineață, cu aceeași constanță cosmică a răsăritului solar, cu două gesturi absolut indiscutabile: spălatul pe ochi cu apă rece și rugăciunea **Tatăl nostru**; lipsa lor însemna supremul sacrilegiu și vă asigur că fără acestea, nici chiar tâlharul nu pleca la drum. Poate de aceea, efectul era unul singur și incontestabil: Fiecare zi era nouă; era o altă și irepetabilă zi.

Tot în acest sfârșit de pagină, mă simt obligat să fac două sau trei destăinuiri, lămuritoare întrucâtva.

Fiind născut și crescut lângă unul dintre cele mai fascinante lacuri din Carpații de Curbură, Lacul Mocearu, cca. 100.000² (vezi coperta), acesta fiind bucuria nemișorată a vieții mele, m-am simțit dator cu acest cuvânt de slavă pentru apa sfântă, a cărei vecinătate

¹² Citim în Sinaxarul din 29 Decembrie următoarele: „Cuviosul Teofil a fost monah la Mănăstirea Peșterilor din Kiev. El își plângea fără încetare păcatele sale, adunându-și lacrimile într-un vas. Mai înainte de moarte, a venit la el un înger și i-a arătat un vas și mai mare, plin cu lacrimi. Acestea erau lacrimile lui Teofil, ce căzuseră pe pământ sau fuseseră șterse cu mâna ori se uscaseră pe față. Astfel sunt cunoscutute și numărate în ceruri toate lacrimile noastre, precum și toate pătimirile, ostelenile și suspinele pentru dobândirea mântuirii” (*Proloagele de la Ohrida*, vol. II, p. 851).

intimă a fost marea binecuvântare a lui Dumnezeu pentru singurătatea mea bogat roditoare. Fântâna noastră de la Mocearu, săpată de tata prin anii 40 ai veacului trecut, pe lângă faptul că avea apa cea mai bună, nu seca niciodată, nici în anii de secetă prelungită, când, la acea înălțime (900 m) toate fântânile secau; poarta noastră spre fântână stă deschisă neîncetat de peste optzeci de ani.

Cât despre partea sufletului, „apa cea vie” a credinței de care vorbește Iisus femeii din Sihar (Ioan 4) am primit-o tot de aici, de la Părintele Martir Ioan Boboc din Lopătari care, în anii crunți ai comunismului stalinist, urca la noi cu o ceată de „ostași ai Domnului” și pe un munte din preajma lacului rostea – parcă cu glasul lui Iisus – Evanghelia curată și dulce ca un izvor al iubirii, ce curge din inima Tatălui. Cerescul „vânător de oameni”, un ultim Apostol într-un ultim veac, mi-a rănit sufletul de copil fără vindecare, rană pe care n-aș schimba-o pe tot aurul din lume.

În predica părintelui Ioan, izvorâtă din Evanghelia ca o apă originală, eu l-am văzut pe Iisus la lucru și am înțeles puterea cu care a schimbat din temelii lumea: „Căci El vorbea ca unul care avea putere, iar nu cum învățau cărturarii și fariseii” (Matei 7, 29). Iar puterea lui Dumnezeu cu care El creează și păstrează lumea este Iubirea. (I Ioan 4, 8)

În concluzie:

Apa, mai mult decât oricare alt element cosmic, este o inepuizabilă și sublimă parabolă a realității, fie cea fizică, fie cea metafizică; este o adevărată transcendență a universului viu, freamătul lui mirabil. Împreună cu vântul, apa creează simfonia cosmică fără oprire și fără margini, metamorfozând universul într-o orgă în infinit. Murmurul apelor este ca inima și ca gândul, a căror oprire înseamnă moarte.

Vântul împletit cu ploaia, ori, imperial, cu ninsoarea sunt amintiri ale copilăriei cerești, din care este imposibil să cazi, decât în sus. Și cea mai fericită poveste este aceea că toată această minune fără sfârșit are o singură adresă, adresă scrisă de Creatorul Însuși: Omul (Facere 5, 2).

Addenda

Despre apă:

„Să privim un alt miracol al lui Dumnezeu: apa. Ea are una din cele mai simple molecule, formată dintr-un atom de oxigen și doi de hidrogen. Greutatea sa moleculară este 18. Pentru comparație, o moleculă de insulină conține 777 de atomi și are greutatea moleculară de 5733.

Mintea care a făcut apa atât de simplă, trebuie să fie incredibil de ascuțită. Această simplitate permite apei să treacă liber prin membranele celulelor vii, proces imposibil pentru moleculele mai mari.

Apa are proprietăți dizolvante uimitoare. Substanțele pot intra și ieși din celulele vii numai dizolvate în apă. Astfel, aceste celule obțin hrana pentru menținerea vieții și elimină produsele de dezasimilație.

Pentru a fi de cel mai mare folos omenirii, apa nu are un gust prea bun ca să producă o atracție anormală și nici gust rău ca să fie respinsă. Cei doi compuși care se aseamănă cel mai mult cu apa în structura moleculară, hidrogenul sulfurat (H₂S) și amoniacul (NH₃) sunt amândouă gaze caustice, imposibile la gust și miros, toxice pentru celulele vii. (Rezumat din «Semnele Timpurilor», Noiembrie 1980).

Priviți apoi miracolul cu adevărat măreț: omul. Cele șazeci de trilioane de celule ale corpului omenesc colaborează în a-l face o personalitate unică. Nu există doi indivizi identici. Chiar amprente sunt unice. Dacă vârful unui deget este rănit, amprenta se va reface după vechiul ei model.

Gândiți-vă la plămâni cu milioanele lor de săculețe elastice! Sau gândiți-vă la capacitatea osului de a se reface după o lovitură!

Femurul se aseamăna cu un cilindru gol. De ce? Inginerii știu astăzi că această configurație este cea mai eficientă pentru a furniza rezistența maximă cu minimum de material.

La femeie, articulațiile pelvisului se slăbesc înainte de sfârșitul sarcinii pentru a face nașterea mai ușoară. Ce minte a prevăzut acest lucru?

Oasele unui bărbat voinic cântăresc aproximativ 72 de kilograme, îndeplinind perfect nevoile structurale ale corpului uman. Bare de oțel, având aceleași dimensiuni, cântăresc de douăzeci de ori mai mult.

Cum se face că mulțimea de celule vii numită «ochi» poate vedea la fel de bine ca cel mai scump aparat foto? Este aparatul de fotografiat rezultatul întâmplător al unui proces evolutiv — sau orice astfel de aparat este proiectul unei ființe inteligente?

Cine a creat memoria, care poate evoca la comandă amintiri înmagazinate în milioanele de celule care alcătuiesc computerul personal al omului? Cine a făcut fantezia, puterea care poate da bucurie în circumstanțele cele mai potrivnice, și care poate chiar să-și imagineze o lume fără Dumnezeu, dacă omul se simte înclinat s-o facă?

Două treimi din corpul omenesc sunt compuși din apă. El conține 2.000.000 de glande sudoripare care elimină produsele toxice și prin eliberarea apei, răcoresc corpul.”¹³

Un ultim argument

Dacă cineva ne-ar întreba la ce folosește această minimă pledoarie pentru apa sfântă, motivul practic și binecuvântat al acestei mici osteneli este unul singur: Încercarea de a ajuta oricât de puțin la izbăvirea acestui neam ales, dintr-un ținut de basm, de cel mai cumplit flagel care bântuie România – un adevărat război în timp de pace – **alcoolismul**.

Se cunoaște că această blestemăție seceră multe milioane de vieți, iar nenorocirea este și mai mare prin aceea că înainte de a muri – moarte care este o fericită dezlegare hotărâtă de Dumnezeu pentru a pune capăt răutății – alcoholicul este mult mai jalnic decât un mort. Iată o frântură din această lume de coșmar ce se desfășoară sub ochii noștri îngroziți.

Natura minunii și minunea naturii

Aseară, către miezul nopții, aud gemete și horcăieli în curtea bisericii unde locuiesc. Ies în verandă și, într-adevăr, sursa tragică era chiar pe scările bisericii – un bărbat tânăr, căzut în fața ușii, agonizând în comă alcoolică profundă. M-am gândit ce-aș putea face personal pentru această nefericită victimă a celui mai vechi flagel din istoria umanității; un potop după potop, începând cu Noe, cel ce, mântuind lumea dintr-un cataclism, a vârat-o în altul și mai cumplit. Negăsind nicio soluție am apelat (pentru prima oară) la treimicul 112. Mi-a răspuns în câteva secunde o doamnă, care m-a ascultat cu atenție și bunăvoință, și înțelegând despre ce este vorba (sincer, mă așteptam să refuze să se ocupe de bețivii căzuți pe stradă de bunăvoie și nesiliți de nimeni) mi-a spus hotărât: Vom trimite imediat un echipaj acolo, fiți liniștit!

În aproximativ 30 de minute, echipajul a sosit cu ambulanța, eu am ieșit și i-am condus la victimă – erau două asistente tinere, frumoase ca niște actrițe (nedepravate încă), de o bunătate și calinerie de te făceau gelos pe cei ce se bucurau acasă de asemenea comori dumnezeiești. Ceea ce m-a impresionat definitiv, pe lângă profesionalism și solitudine desăvârșite, a fost maniera și limbajul folosit față de nenorocitul împuțit ce zăcea în alcool și urină, în plină noapte și zloată căinoasă.

– Cum vă numiți? Unde locuiți, știți să ne spuneți adresa, de ce ați venit aici și nu v-ați dus acasă? Haideți, încheiați-vă la pantaloni, sprijiniți-vă de noi, ușor, pășiți pe treaptă, curaj, nu vă lăsăm să cădeți...

¹³ Richard Wurmbbrand, *Dovezi ale existenței lui Dumnezeu*, Kreuzlingen, Switzerland, 1986, pp. 105-106.

Am crezut că-i o lecție de ironie, dar a fost prima lecție de cea mai cristică teologie pe care am primit-o vreodată. Ceea ce Biserica n-a reușit două milenii, două ființe minunate reabilitau sub ochii mei, în câteva clipe de veșnicie adorabilă, revelând, cu o maieutică perfectă, valoarea umană – chipul lui Dumnezeu – prăbușit în hăul pierzaniei cel cu multe chipuri.

Ca în acel război cu Amalic (Iosua), doi îngeri suspendaseră timpul degradant, și operau în zona minunatului simplu. Cât era de aproape această realitate! Era de ajuns să întinzi frumos mâna, s-o întinzi cuiva care are atâta nevoie de ea, și să prinzi cerul de poala mantiei lui preaslăvite. Și mi-am adus aminte de Sf. Teofil al Antiohiei, în dialog cu păgânul Autolic: „Arată-mi omul din tine și îți voi arăta pe Dumnezeu”.

Cele două ființe de la 112, cu toată simplitatea și frumusețea lor nesilită, mi-au arătat pe Dumnezeu, „în adâncurile mării, ale iadului, ale omului”, dar mai ales în adâncul inimii lor cum numai pe la noi am aflat, și încă din belșug, în neamul nostru creștinesc, fără asemănare pe pământ. Pentru mine, apocatastaza reală și totală a început aseară la ora 8. Că Ibsen spunea invers: „Aseară la ora 8 adevărul a murit”, e treaba lui. Veșnicia (simbolizată de cifra ∞ , opt orizontal) numai începe, are începutul pretutindeni și sfârșitul nicăieri (noiembrie 2001).

În legătură cu alcoolismul la români – plagă majoră, lăsată moștenire de comunism (suntem pe locul 4, după ruși, care ni l-au predat odată cu marxism-leninismul), o cugetare din înțelepciunea rabinică e profund grăitoare: „Pomul al cărui fruct l-a mâncat Adam a fost vița de vie, deoarece nici un alt fruct n-a adus atâtea necazuri omului”. Iar în altă parte spune: „Nu te îmbăta și nu vei păcătuți”, ceea ce consună cu avertismentul Sf. Ap. Pavel, adresat creștinilor: „Nu vă îmbătați de vin, în care este pierzare, ci vă umpleți de Duhul” (*Efeseni* 5, 18).

Alcoolul are un efect prost asupra organismului uman, în întregime și în profunzime. Iată ce spune Avva Saul: „Pe vremuri, sarcina mea a fost să îngrop morții. Am observat oasele lor și mi-am dat seama că ale celor care băuseră băuturi tari făceau impresia că sunt arse; dacă ei făcuseră exces de băutură, oasele lor nu mai conțineau măduvă; dacă băuseră cu cumpătare, ele erau pline de măduvă”.

Închei acest minim eseu întru gloria Universului Albastru, veșmântul acvatic care învăluie planeta Pământ – singura planetă a Vieții –, cu mărturisirea gândului principal cu care am plecat la realizarea acestor pagini.

Sunt ani buni de când privesc cu durere și neputință la chipul în care o mare parte din acest popor, de mare distincție în alte vremuri, se scufundă tot mai adânc în unul din cele mai vechi și degradante vicii ale omului pătimas: ALCOOLISMUL. Este primul blestem pandemic, depășind parcă și pe cel al războiului panuman (*Facere* 9, 24: „Trezindu-se Noe din beția de vin, a zis: Blestemat să fie Canaan! Robul robilor să fie la frații săi!”

Împreună cu fumatul și cu „nevinovatul” și parșivul drog al cafelei, alcoolismul încheie sinistrul triptic al desfigurării chipului împăratesc al Omului, creat de Dumnezeu „după chipul și după asemănarea” Sfintei Treimi (*Facere* 1, 27).

Ravagiile pe care le-a produs în umanitate acest viciu capital sunt incalculabile și indescifrabile, în toată grozăvia lor, și nu există om care să nu fi cunoscut – direct sau indirect – acest iad care, la început se prezintă sub chipul celui mai ieftin și la îndemână rai. O legendă antică spune că atunci când Noe s-a apucat să planteze vița de vie, a apărut și Satan, care, aflând de la el de marile calități ale acestui pom, a cerut să-l primească și pe el asociat la această cultură. Și Noe, ca și Adam, necunoscând viclenia Satanei, a acceptat tovărășia perfidului înger căzut, amorsând o catastrofă infinit mai tragică decât cea diluvială, din care tocmai salvase umanitatea, în asociere cu Domnul Dumnezeu (*Facere* 6-9).

Dacă ne gândim numai la faptul că cel mai mare cuceritor al lumii, Alexandru Macedon, un geniu uman fără egal în istorie, moare într-o comă alcoolică în Susa, capitala Imperiului Persan (elamit, mai exact), la vârsta de 33 de ani (323 î.Hr.), e suficient să aproximăm cât de cât dimensiunile acestui dezastru antiuman, în care începe (Noe) și sfârșește umanitatea (vezi *Apocalipsa* cap. 17-18, Desfrânata beată, prăbușită în abis). Și nu

cred că e întâmplător faptul că toate cele trei momente ale coșmarului și-au dat întâlnire în același loc: Babilonul, pe Eufrat, numele celui de-al patrulea afluent al râului cel din Eden (*Facere 2, 14*).

Dar să privim lucrurile în concret, pentru a înțelege „taina fărădelegii”, cum numește Sf. Pavel apariția și permanența râului (*2 Tesaloniceni 2, 7*, taina Antihristului, la sfârșitul lumii).

Cauza principală a alcoolismului la români constă nu în aceea că beau alcool, ci că nu beau APĂ. Știu, o să spuneți că se bea și apă, dar aceea nu e APA, ci este apă minerală carbogazoasă, sifon (mai demult, când la colțul străzii era o sifonărie, iar în cârciumă se bea o „baterie” sau mai multe, „de sete”, se zice). Dar tocmai aici apare nenorocirea națională, fiindcă **și vinul și apa carbogazoasă sunt deshidratante**, pustiind celula sangvină de ceea ce constituie esența ei: APA. Suntem 70% apă, și dacă nu-i dăm corpului această substanță majoră, celula seamănă cu pământul în arșiță, în care moare totul; primul care moare este ficatul, de unde frecvența cirozei hepatice la consumatorii de băuturi spirtoase, fără măsură și fără oprire.

Acest adevăr atât de trist l-am înțeles din lungile mele călătorii pe la alte popoare, unde m-a reținut un fapt ciudat: Nu vedeam oameni beți nicăieri, deși tot omul, în restaurant sau în tavernă, avea un pahar de băutură pe masă. Dar ceea ce nu aveau ei și avem noi, era apa carbogazoasă. În schimb, nimeni nu era în fața unui pahar de alcool, fără o sticlă de apă plată, alcalină, care, spre mirarea mea, este adusă prima, după care se aduce băutura respectivă; Invariabil! Același lucru și la cafea.

Am în privirea memoriei atitudinea a două popoare, în situația cea mai obișnuită și semnificativă: vizita întâmplătoare sau expresă la un cunoscut, rudă, prieten etc.

Și românul, și grecul te cinstesc negreșit; românul cu alcool, grecul cu dulceață sau loukoumi (rahat, *turc.*) și un pahar mare cu apă rece. Dacă-i dai românului așa ceva, îți bați joc de el. Desigur, sunt și oameni care refuză să bea, destul de rar, dar sunt.

Însă aspectul cel mai grav și masiv totodată, de care literatura noastră „ortodoxă” este plină, este cel al preotului „de țară”, un fel de condamnare la moarte prin învăluire; o moarte îmbietoare, dar nu mai puțin ultimativă. Preotul merge cu agheasma, dar la sfârșitul zilei, cel „aghesmuit” este tot el. A refuza este și mai riscant, de aceea foarte puțini riscă.

De altfel, preotul nu este atât în mijlocul satului, cât în mijlocul iadului. Desigur, vorbim de vremuri ușor revolute; lucrurile se schimbă dramatic; vom vedea în ce sens.

Am cunoscut oameni, în localitățile cu specific vinicol, gospodari remarcabili, având fântână la poartă, dar care nu cunoșteau gustul APEI. Cunoșteau toate băuturile, dar nu APA, care, pentru ei nu era de băut, o aruncau din gură ca pe o lătură. Toți mureau în jurul vârstei de 50-55 de ani, bineînțeles – cirofici. M-am tot întrebat – unde este medicina în această țară de vis? Unde este preoțimea, cealaltă medicină, a sufletului – în latină *sanus* și *sanctus* sunt echipolente. Răspunsul îl știm, dacă suntem sinceri cu procentul de alcoolici, în rândul acestor două indiscutabile elite, care, uneori cad sub incidența teribilei somații: „Doctore, vindecă-te pe tine însuși”, pe care Însuși Mântuitorul o citează din înțelepciunea populară (*Luca 4, 23*). Tot El citează, primul, ceea ce poporul citează în neștire, și partea cealaltă, a lui *sanctus*: „Să faci ce spune popa, nu ce face popa” (cf. *Matei 23, 3*).

Adevăr grăiesc: Doctorul sau preotul care ar vindeca acest popor de cumplitul viciu – nu al băutului de vin – **al nebăutului de APĂ**, acela ar fi de mii și mii de ori „mai mare decât cel ce înviază morții”. Și aceasta din simplul motiv că unde este APA, nu mai este moartea. Oare întâmplător, la moarte, tot omul – inclusiv Iisus pe cruce – cere APĂ?!

Ne amintim de vremea de dinainte de '89, când în fiecare casă – la oraș sau în localitățile din apropiere – existau acele sifoane, din sticlă sau din metal, fiind umplute tot la 2-3 zile, acesta fiind semnul indubitabil al bunăstării. Și oamenii erau – în mod paradoxal – mereu irigați și mereu însetați. Și râuri de băutură – ape ale sâmbetei – curgeau neoprit, fiindcă și setea creștea cu cât mai mult se bea. Doar moartea prematură pune capăt acestui dezmaț macabru. Medicul nu intervenea decât atunci când viața nu mai putea merge înainte

așa, oprindu-l pe bolnavul cronic, în primul rând de la băutura. Dar puținii ani pe care condamnatul la moarte îi mai trăia – îmi spunea minunatul profesor Vântu, de la Spitalul Colentina –, se puteau numi orice, numai viață nu!

Dar am înțeles toate acestea târziu, și ceea ce este și mai trist, este aceea că pare inutil; nimeni nu înțelege că viața adevărată, viața la prima mână, este pură și simplă, ca aerul și apa cu care începe Creația Dumnezeului-Viață, așa cum am arătat până aici.

Această acțiune practică a științei binecuvântate de salvare a unei umanități, care se scufundă accelerat într-un smârc otrăvit fără oprire, mi se pare a fi unul din semnele cele mai puternice ale Învierii omului „de carne și oase” (*Luca 14, 39*), carne și oase constituite din apă și lumină, într-un procent copleșitor, carne și oase transfigurate în flacăra învierii, pe care Iisus cel înviat, le-a luat în cer, în sânul Tatălui, de unde suntem *ab origine*, și de unde vine Fiul, fratele și Dumnezeuul nostru (*Ioan 1, 13, 18*).

„Trei sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei Una sunt. Și trei sunt care mărturisesc pe pământ: Duhul și apa și sângele, și aceștia trei mărturisesc la fel.” (*I Ioan 5, 7-8*)

„Adânc pe adânc cheamă în vuietul cascadelor Tale.”

Amin. Și lui Dumnezeu slavă!